

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

URŠKA VRANJEK

Leksikalno-skladenjske lastnosti kolesarskega izrazja

Magistrsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

URŠKA VRANJEK

Leksikalno-skladenjske lastnosti kolesarskega izrazja

Magistrsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Andreja Žele

Univerzitetni študijski program
druge stopnje: Slovenistika – E

Ljubljana, 2014

Na mestu so naslednje zahvale.

Prisrčna hvala mentorici red. prof. dr. Andreji Žele za pripravljenost in strokovno pomoč.

Hvala staršem za potrpežljivost in sestri za dobro mero zdrave tekmovalnosti.

Tebi, Andrej, pa hvala za podporo in spodbudo.

Izvleček

Leksikalno-skladenjske lastnosti kolesarskega izrazja

Magistrsko delo se ukvarja s predstavitvijo novejšje kolesarske leksike in z ugotavljanjem njenih lastnosti. Pri tem je obravnavano področje športa, natančneje kolesarstvo, ki se pospešeno razvija in uveljavlja lastno leksiko, ki se od splošne razlikuje po zgradbi in izvoru. Delo skuša s pomočjo primerjave kolesarske leksike iz različnih besedilnih tipov najti oz. potrditi povezavo med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko. Pri tem izhaja iz predpostavke, da med njima obstaja povezava, ki pomembno vpliva na jezik posameznega besedilnega tipa. Obravnavani so štiri besedilni tipi – praktičnostrokovni priročnik, poljudnoznanstveni učbenik, strokovna revija in publicistična besedila. Analiza novejšje kolesarske leksike iz teh besedil lahko nazorno prikaže trenutne težnje slovenskega besedotvorja, pomenotvorja in prevzemanja. Ker povezava med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko ni omejena le na področje športa, temveč je značilna za vse tipe besedil ne glede na obravnavano tematiko, ponuja magistrsko delo pomemben vpogled v pogosto prezrto področje jezika – v povezavo med leksiko in skladnjo. Cilj magistrskega dela je odkriti najpogostejše načine nastajanja nove kolesarske leksike in njihovo povezanost z besedilnimi tipi.

Ključne besede: kolesarstvo, besedotvorje, pomenotvorje, stilistika, besedilni tipi

Abstract

Lexical and syntactic properties of cycling expressions

This dissertation presents the newer i. e. recent cycling lexicon and identifies its properties. It considers the area of sport, specifically cycling, which is rapidly developing and enforcing its own expressions, which differ from the general lexicon in structure and origin. The work attempts to find and confirm the connection between word formation and text formation stylistics by comparing the cycling lexicon from a variety of text types. The foundation for the research is the assumption that such a connection between them exists and significantly affects the language of each text type. Four types of text are presented – a manual, a popular scientific textbook, a journal and a newspaper. The analysis of recent cycling lexicon from these texts can demonstrate the current trends in Slovene word formation, semantic change and foreign languages influence. The link between word formation and text formation stylistics is not only limited to the field of sport; it is typical for all types of texts regardless of the subject matter. Therefore, the thesis offers an important insight into the often overlooked area of language – the connection between the lexicon and the syntax. The aim of the thesis is to identify the most common ways of recent cycling lexicon formation and their relation to various text types.

Keywords: cycling, word formation, semantic change, stylistics, text types

Kazalo

1 UVOD	1
1.1 Metodologija	1
1.2 Hipoteze in cilji	2
2 TEORETIČNI DEL	3
2.1 O leksemu in novejši leksiki	3
2.2 O poimenovalnih možnostih v jeziku	4
2.2.1 Iz lastnega jezika	4
2.2.1.1 Besedotvorni vidik	4
2.2.1.2 Pomenotvorni vidik	6
2.2.1.3 Stalne besedne zveze	8
2.2.2 Iz tujega jezika	9
2.3 O terminologiji	10
2.4 O besedilnih zvrsteh in tipih	11
2.4.1 Praktičnostrokovno besedilo časopisnega in knjižnega tipa	13
2.4.2 Poljudnoznanstveno besedilo knjižnega tipa	13
2.5 Besedotvorje in besedilotvorje	13
3 RAZISKAVA	15
3.1 Potek raziskave	15
3.2 O gradivu	15
3.2.1 Gorazd Stražičar: <i>Sem kolesar. Gorski kolesar.</i>	15
3.2.2 Miran Kavaš: <i>Trening kolesarjev</i>	15
3.2.3 Revija <i>Bicikel.com</i>	16
3.2.4 Športna rubrika časnika <i>Delo</i>	16
3.3 Splošne ugotovitve o značilnostih kolesarske leksike	16
3.3.1 Analiza besedja praktičnostrokovnega priročnika	19
3.3.2 Analiza besedja poljudnoznanstvenega učbenika	21
3.3.3 Analiza besedja strokovne revije	21
3.3.4 Analiza besedja publicističnih besedil	23
3.4 Besedilni tipi glede na lastnosti kolesarskega izrazja	24
4 SKLEP	29
5 POVZETEK	31
6 LITERATURA IN VIRI	32
6.1 Literatura	32
6.2 Viri	33
SEZNAM PRILOG	35
PRILOGA 1: Analiza leksemov – praktičnostrokovni priročnik	36
PRILOGA 2: Analiza leksemov – poljudnoznanstveni učbenik	46
PRILOGA 3: Analiza leksemov – strokovna revija	49
PRILOGA 4: Analiza leksemov – publicistična besedila	72

Kazalo tabel

Tabela 1: Zgradba leksemov.....	17
Tabela 2: Izvor enobesednih leksemov	17
Tabela 3: Vrste prevzetosti enobesednih leksemov	17
Tabela 4: Besedotvorni postopki enobesednih leksemov	17
Tabela 5: Izvor večbesednih leksemov.....	18
Tabela 6: Prilastki neprevzetih besednih zvez.....	18
Tabela 7: Praktičnostrokovni priročnik – zgradba leksemov	19
Tabela 8: Praktičnostrokovni priročnik – izvor enobesednih leksemov.....	19
Tabela 9: Praktičnostrokovni priročnik – vrste prevzetosti enobesednih leksemov	19
Tabela 10: Praktičnostrokovni priročnik – besedotvorni postopki enobesednih leksemov	20
Tabela 11: Praktičnostrokovni priročnik – izvor večbesednih leksemov	20
Tabela 12: Praktičnostrokovni priročnik – prilastki neprevzetih besednih zvez	20
Tabela 13: Poljudnoznanstveni učbenik – zgradba leksemov	21
Tabela 14: Poljudnoznanstveni učbenik – izvor enobesednih leksemov	21
Tabela 15: Strokovna revija – zgradba leksemov	21
Tabela 16: Strokovna revija – izvor enobesednih leksemov	22
Tabela 17: Strokovna revija – vrste prevzetosti enobesednih leksemov	22
Tabela 18: Strokovna revija – besedotvorni postopki enobesednih leksemov.....	22
Tabela 19: Strokovna revija – izvor večbesednih leksemov.....	23
Tabela 20: Strokovna revija – prilastki neprevzetih besednih zvez.....	23
Tabela 21: Publicistična besedila – zgradba leksemov.....	23
Tabela 22: Publicistična besedila – izvor enobesednih leksemov.....	24
Tabela 23: Publicistična besedila – izvor večbesednih leksemov.....	24
Tabela 24: Primerjava besedilnih tipov glede na zgradbo leksemov	24
Tabela 25: Primerjava besedilnih tipov glede na izvor enobesednih leksemov	25
Tabela 26: Primerjava besedilnih tipov glede na vrste prevzetosti enobesednih leksemov	25
Tabela 27: Primerjava besedilnih tipov glede na besedotvorne postopke.....	26
Tabela 28: Primerjava besedilnih tipov glede na izvor večbesednih leksemov	26
Tabela 29: Primerjava besedilnih tipov glede na zastopanost levega in desnega prilastka	27
Tabela 30: Primerjava besedilnih tipov glede na vrste levih prilastkov	27
Tabela 31: Primerjava besedilnih tipov glede na vrste desnih prilastkov	27

1 UVOD

Človeštvo je v zadnjih stotih letih na različnih področjih doživelo izredno hiter razvoj. Napredek v znanosti, kulturi, športu in v splošnem človeškem razumevanju in dojemanju sveta se odraža tudi v jeziku, in sicer v obliki nastajanja poimenovanj za novo predmetnost in pojavnost, pa tudi v oblikovanju novih strokovnih zvrsti diskurza. Strokovna komunikacija in terminologija se razvijata tudi na področjih, ki še ne veljajo za znanstvena (Jemec Tomazin 2010: 103). Eno takih področij je področje športa. Silvo Kristan (1998: 93) je zapisal, da se na področju športa pospešeno pojavljajo novi izrazi za nove pojme ter da je velika večina teh izrazov tujk. Slovenskih športnih strokovnjakov naj čisti jezik ne bi zanimal, zato postaja športna terminologija mešanica izrazov različnih izvorov.

Za temo magistrskega dela sem izbrala področje športa, in sicer ožje področje kolesarstva. Vanj sem od začetka srednje šole močno osebno vpletena, saj sem po duši (in še čem) kolesarka. V magistrskem delu bom podrobneje preučila novejšo kolesarsko leksiko. Analizirala bom leksiko, najdeno v štirih besedilnih tipih – v publicističnih, praktičnostrokovnih, strokovnih in poljudnoznanstvenih besedilih; besedila bom besedilnotipsko razvrstila glede na to, ali gre za knjižna ali za časopisna besedila. Osredotočila se bom na izrazno in pomensko nove lekseme, ki jih bom razvrstila glede na tvorbo. Analizirala bom tudi načine, kako se leksemi razporejajo znotraj posameznih besedilnih tipov – iskala bom povezavo med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko.

Delo je sestavljeno iz petih poglavij – v uvodu so pojasnjeni motivi za izbiro teme, struktura naloge, metodologija, hipoteze in cilji. V teoretičnem delu naloge so povzeta dosedanja dognanja jezikoslovcev o pomenotvorju, besedotvorju, prevzemanju in besedilnih tipih. V praktičnem delu sta predstavljena način zbiranja gradiva in analiza rezultatov. V sklepu so dognanja raziskave povzeta in umeščena glede na pregledano strokovno literaturo. V zadnjem poglavju so naštetih uporabljeni viri in literatura, v prilogi pa zbrani uporabljeni leksemi s sobesedilom in pomeni.

1.1 Metodologija

Raziskavo sem začela s pregledom obstoječe literature. Z njeno pomočjo sem zasnovala glavna poglavja in se odločila za raziskovalni pristop.

V teoretičnem delu sem predstavila že znana dejstva o poimenovalnih zmožnostih slovenskega jezika, ki sem jih povzela po uveljavljenih jezikoslovcih. Predstavila sem uveljavljeno besedilnotipsko in zvrstno razdelitev besedil.

V praktičnem delu sem predstavila iz relevantnih besedil izpisano leksiko. Besedje sem izpisovala iz publicističnih (*Delo* in *Ekipa*, številke iz leta 2013), časopisnih strokovnih (revija *Bicikel.com*, številke iz leta 2013), knjižnih praktičnostrokovnih (Gorazd Stražišar: *Sem kolesar, gorski kolesar*) in knjižnih poljudnoznanstvenih besedil (Miran Kavaš: *Trening kolesarjev*). Leksiko sem analizirala glede na tvorbo – ločevala sem med prevzetim besedjem, pomenotvorno nastalimi že obstoječimi izrazi in besedotvornimi tvorjenkami. Besedje sem razvrstila glede na zvrst ter analizirala značilnosti leksike v posameznem besedilnem tipu.

1.2 Hipoteze in cilji

Izhajam iz naslednjih hipotez:

- večina novega besedja je prevzetega iz tujih jezikov, predvsem iz nemščine;
- besedotvorno prevladujejo navadne izpeljanke, pomenotvorno pa metonimija;
- med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko obstaja povezava – od besedilnega tipa so odvisne morfološke lastnosti nove leksike (zlasti besedotvorne in oblikotvorne lastnosti); določeni besedilni tip ustvarja določeni izbor leksike in razmerja med leksemi;
- leksikalno-skladenjska podoba okarakterizira določeni besedilni tip.

Cilj magistrskega dela je odkriti najpogostejše načine nastajanja nove leksike in njihovo povezanost z besedilnimi tipi. V magistrskem delu želim prikazati, kako lahko zakonitosti tvorbe besedilnih zvrsti vplivajo na tvorbo leksike – da torej obstaja povezava med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 O leksemu in novejši leksiki

V magistrski nalogi za poimenovanje osnovne poimenovalne enote jezika uporabljam termin leksem, ki je »širši od besede, saj zajema tudi stalne besedne zveze, npr. vrstne (generične) pojme, kot so *beli medved*, *rdeči bor*, *češko pivo* ipd.« (Vidovič Muha 2013: 17). Pri tem bosta imela isto funkcijo tudi termina beseda/besedje in izraz/izrazje (ta se pojavi že v naslovu dela); termina besedje (še manj pa izrazje) in leksika nista prekrivna, temveč sta v medleksemskem odnosu nad- oz. podpomenskosti.¹ Po Adi Vidovič Muha leksem označuje poimenovalne prvine jezika, ki »niso samo besede, ampak tudi stalne besedne zveze in leksikalizirane krajšave« (2013: 25).

Glede na to definicijo bom v nalogi zaobjela novejše kolesarske lekseme – ne le enobesednih poimenovanj, temveč tudi večbesedna in kratična. Oblikovno so lahko leksemi po Adi Vidovič Muha eno- ali večbesedni – leksem je lahko zgrajen iz besede ali stalne besedne zveze, pri tem je najmanjši sestavni del besede morfem (2013: 27).

Glede na pomen delimo lekseme na enopomenske in večpomenske. Enopomenski leksemi so simetrični jezikovni znaki, sestavljeni iz izraza in vsebine. Sem sodijo predvsem terminološka poimenovanja znotraj ene stroke, enopomenske pa so predvsem netvorjene besede. Leksemi so večinoma večpomenski, asimetrični jezikovni znaki, kjer ima en izraz, več pomenov (Vidovič Muha 2013: 18).

Pri leksemih kot slovarskih enotah lahko govorimo o obveznih in možnih pomenih. Med obvezne uvrščamo kategorialni in denotativni slovarski pomen, med možne pa konotativni pomen. H kategorialnemu slovarskemu pomenu uvrščamo slovarski pomen, ki je določen s kategorialnimi pomenskimi sestavinami (spol, vid idr.), ter besedotvorni pomen, ki izhaja iz sestavin pomenske podstave povedi (lastnost, stanje, nosilec lastnosti ...). Denotativni pomen lahko glede na vrsto denotata ločimo na klasični slovarski (denotat so različne skupine, vrste in razredi predmetnosti) in sporočanski pomen (denotat je govorno dejanje). Možni slovarski pomen je torej konotativni in se načeloma lahko pojavlja le ob denotativnem. Vezan je lahko na celotni leksem ali pa na katerega izmed njegovih pomenov. Leksemi s konotativno vrednostjo ne morejo biti kot termini funkcionalni v znanstvenem besedilu (Vidovič Muha 2013: 33–34).

V nalogi se ne bom ukvarjala s kolesarskimi leksemi nasploh, temveč bom iskala predvsem t. i. novejše lekseme, ki niso zajeti v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Termin novejše besedje oz. novejša leksika ni povsem ustaljen, gre pa za označevanje leksike z vidika časovnega umeščanja njene začetne pojavitve. Za slovenski jezik velja, da je »novejše besedje tisto besedje, ki se je v slovenščini pojavilo oz. uveljavljalo v obdobju približno zadnjih dvajsetih let« (Gložančev 2009: 12).

¹ Andreja Žele uporablja pojma beseda in besedje »kot zgradbeno-pomensko enoto/sestavino oz. kot množico zgradbeno-pomenskih enot/sestavin, ki glede na pomenske meje/zamejitve/omejitve tvorijo eno- ali večbesedne lekseme« (2005: 73).

2.2 O poimenovalnih možnostih v jeziku

Ada Vidovič Muha (2013, 23) deli lekseme glede na to, ali so tvorjeni s sredstvi iz lastnega jezika ali pa so sredstva prevzeta iz tujih jezikov.

2.2.1 Iz lastnega jezika

Leksemi, poimenovani s sredstvi iz lastnega jezika, so lahko tvorjeni ali netvorjeni. Netvorjeni leksemi so leksemi tipa *roka*. Tvorjeni leksemi so lahko stalne besedne zveze, besede, tvorjene z besedotvornimi postopki, ali pa besede oz. besedne zveze, tvorjene s pomenotvornimi postopki (Vidovič Muha 2013: 23).

2.2.1.1 Besedotvorni vidik

Besedotvorni postopki, ki so uporabljeni pri tvorbi poimenovanj iz lastnega jezika, so lahko sistemsko predvidljivi ali nepredvidljivi. Predvidljivi besedotvorni postopki omogočajo, da lahko tvorjenko pretvorimo v predvidljivo nestavčno besedno zvezo, imenovano skladenjska podstava. Sem sodijo vse besedotvorne vrste (izpeljava, sestavljanje, zlaganje) razen sklapljanja, kjer se beseda tvori iz govorne, ne skladenjske podstave. Med sistemsko nepredvidljive tvorjenke sodijo kratice oz. krajšave ter besede, nastale s poenobesedenjem (Vidovič Muha 2013: 23).

Tvorjenke so dvodelne, sestavljene so iz besedotvorne podstave (BPo) in obrazila. Besedotvorna podstava je neobraziljena korenskomorfemska beseda. Obrazila so lahko priponska, medponska ali predponska, hkrati pa še eno- ali večmorfemska. Tvorjenko lahko pretvorimo v skladenjsko podstavo (SPo), ki je podredna besedna zveza (priredna je le pri medponskih zloženkah). Skladenjska podstava je pretvorbena varianta tvorjenke, ki »jo lahko zapišemo x_1/x_2 ali x_2/x_1 , pri čemer je x_1 jedro skladenjske podstave in x_2 njegov razvijajoči oz. dopolnjujoči člen, torej $SPo \rightarrow x_1/x_2$ « (Vidovič Muha 2011: 23).

Del skladenjske podstave je besedotvorni pomen. Tvorjenke lahko povežemo tudi s povedno skladnjo – propozicijski besedotvorni pomen (dejanja, vršilec dejanja itd.) je pretvorba ene izmed sestavin pomenske podstave (propozicije povedi) (to, da ... $\rightarrow$ De (dejanje)). Pomenska podstava povedi je opisna (Vidovič Muha 2011: 23–39). Propozicijskega besedotvornega pomena ni mogoče definirati vsem tipom tvorjenk:

»Glede na pomensko podstavo povedi je mogoče besedotvorni pomen tvorjenk ločiti na dve veliki skupini, in sicer na tisto, ki izkazuje pretvorbena povezavo s propozicijo oz. pomensko podstavo povedi, govorimo o propozicijskem besedotvornem pomenu, in na tisto, ki takšne povezave ne izkazuje. Med slednjo sodijo vse modifikacijske izpeljanke, tip (c_1), in medponskoobrazilne zloženke, tip (b), ter priredne zloženke, tip (č)« (Vidovič Muha 2011: 82).

Propozicijski besedotvorni pomen lahko definiramo samostalniškimi tvorjenkam tipa (a).² Zunaj pretvorbene povezave ostaja modifikacijska izpeljava. Ločimo sedem besedotvornih pomenov:

- 1) dejanje, lastnost in stanje – z njimi se pretvorbno povezuje povedje, pri L in S se obrazili tudi vezni glagol (*pisanje, bledica, hudobija*);
- 2) vršilec dejanja, nosilec lastnosti in nosilec povezave – z njimi se pretvorbno povezuje prvi delovalnik, ki je v stavčni vlogi potencialni osebek, ločuje se na podlagi kategorije živo : neživo (*delavec, belec, brezdomec*);
- 3) predmet dejanja, predmet kot nosilec lastnosti in predmet kot nosilec povezave – nimajo samostojne propozicijske besedotvorne povezave, izhajajo iz prvega delovalnika in temeljijo na kategoriji neživo (*bodica, medenjak, bohorica*);
- 4) rezultat dejanja – z njim se pretvorbno povezuje tožilniški delovalnik, ki je potencialni tožilniški predmet (*dodatek, časopis*);
- 5) sredstvo dejanja – nastane iz orodniškega delovalnika, ki je vezan na izglagolske samostalniške tvorjenke (*odpiralnik, toplomer*);
- 6) mesto dejanja in mesto, kjer je kdo/kaj – vanju se pretvarjajo okoliščine kraja (*ledenica, gostilna, imenik*);
- 7) čas dejanja, čas, ko je kdo/kaj – vanju se pretvarjajo okoliščine časa (*listopad, žetev, mladost*) (Vidovič Muha 2011: 84–87).

Ločujemo štiri besedotvorne vrste: navadno izpeljavo, sestavo, sklapljanje in zlaganje (medponskoobrazilno in medponsko-priponsko). Pri navadni izpeljavi se v obrazilo pretvarja jedro SPo (zaimek ali glagolski primitiv) s slovničnim pomenom (*mislec*), pri sestavi se v obrazilo iz SPo pretvarjata vrstni pridevnik ali krajevni prislov (*podučitelj*), pri zlaganju pa se v pripono pretvarja jedro SPo, v predpono predlog z ustrezno končnico, v medpono pa slovnično razmerje med predmetnopomenskima besedama (*zapeček, vrhovodec*) (Vidovič Muha 2011: 33).

V obrazilo se lahko pretvarjajo vse tri prvine skladenjske podstave (jedro X_1 , odvisni del x_2 in slovnično razmerje med njima) – glede na to, katera sestavina se obrazili v posamezni tvorjenki, ločuje Ada Vidovič Muha (2011: 27–82) tri strukturne tipe iz podredne in en tip iz priredne skladenjske podstave:

- tip (a) SPo $\rightarrow [x_1/x_2]$, pri čemer je x_1 zaimek ali glagolski primitiv, x_2 prilastkov odvisnik ali predmetnopomenska beseda, [] pa pripona oz. priponsko obrazilo:
 - tip (a_1) – navadne izpeljanke (In); v priponsko obrazilo se pretvarjata jedro in slovnično razmerje:
 - samostalniške (BPo je lahko iz glagola (*učitelj*), samostalnika (*gozdar*) ali pridevnika (*belec*)),
 - pridevniške (BPo je iz samostalnika (*sosedski*)),
 - glagolske (BPo je iz samostalnika (*gozdariti*) ali pridevnika (*bledeti*), x_1 je glagolski primitiv).
 - tip (a_2) – tvorjenke iz predložne zveze (Tpz); v pripono se pretvarja jedro, v predpono pa predlog z ustrezno sklonsko končnico iz x_2 :

² Ada Vidovič Muha (2011: 84) pravi, da so »posebej zanimive samostalniške, ev. tudi glagolske tvorjenke tipa (a), torej s priponskim obrazilom (navadna izpeljava) oz. pripono (tvorjenje iz predložnih zvez, medponsko-priponsko zlaganje), nastalo s pretvorbo (samostalniškega) zaimka v jedru skladenjske podstave tvorjenega samostalnika /.../ oz. glagolskega primitiva v skladenjski podstavi tvorjenega glagola /.../.

- samostalniške (*brezdomec*),
 - pridevniške (*podstrešni*),
 - glagolske (*obkoliti*).
- tip (a₃) – medponsko-priponske zloženke (Zmp); v medpono se pretvarja stavčno razmerje, v pripono pa jedro:
 - samostalniške (*čudodelec*),
 - pridevniške (*belolas*),
 - glagolske – takšnih tvorjenk je relativno malo (*gostobesediti*).
- tip (b) – medponskoobrazilne zloženke (Zom) – SPo → x₁{/}x₂, pri čemer x₁ ni zaimek ali glagolski primitiv, x₂ ni prilastkov odvisnik, { } je medponsko obrazilo, obrazili se slovnično razmerje (*avtogaraža*); glagolske zloženke s samo medponskim obrazilom so izjemne (*knjigotržiti*);
- tip (c) SPo → [x₂/]x₁, x₂ je lahko tudi desno, [] je priponsko ali predponsko obrazilo:
 - tip (c₁) – modifikacijske izpeljave (Im) – x₂ je količinska pridevniška beseda ali lastnostni (merni in kakovostni) pridevnik oz. pri glagolskih tvorjenkah kolikostni prislov ali prislov, ki izraža pozitivno ali negativno vrednotenje:
 - samostalniške (*glavica*),
 - pridevniške (*drobcen*),
 - glagolske – priponsko obrazilo je lahko izrazno nesamostojno (*doživljati*) ali izrazno samostojno (*čohljati*, *dremuckati*).
 - tip (c₂) – sestavljenke (Se):
 - samostalniške – x₂ je pravi vrstni pridevnik, ki izraža časovno ali hierarhično razsežnost in se pretvarja v predponsko obrazilo (*pradomovina*),
 - pridevniške (*prastar*),
 - glagolske – x₂ je prislov kraja ali časa (*napisati*, *predpripraviti*).
- tip (č) – priredne zloženke – SPo → x₁ {+} x₁ {+} x₁ {+} ..., kjer je { } medpona oz. medponsko obrazilo; ta tip je vezan na priredno razmerje v SPo (*slovensko-nemški*).

2.2.1.2 Pomenotvorni vidik

Andreja Žele (2009b: 125) pravi, da je pomenotvorje »samostojna poimenovalna zmožnost jezika in njegova pomenska prožnost v okviru bolj omejenih izraznih zmožnosti jezika (tj. novi pomeni v starih izrazih) in skupaj z besedotvornjem zavzema ključno mesto v poimenovalnih možnostih, ki jih ponuja lasten jezik«. Nova predmetnost in pojavnost povzroči širjenje poimenovalne zmožnosti jezika.

Ada Vidovič Muha (2013: 33–113) deli pomene leksemov na obvezne in obvezno izbirne – obvezna sta denotativni in kategorialni, obvezno izbirna pa konotativni in pragmatični pomen. Denotativni pomen je prvi/izhodiščni slovarski pomen leksema, označuje njegovo vsebino. Sestavljata ga dve pomenski sestavini – uvrščevalna (UPS) in razločevalna pomenska sestavina (RPS), ki ju Ada Vidovič Muha definira takole:

»Namreč vsak predmetni pomen ('P') in tako tudi pomen strokovnega izrazja vsebuje t. i. uvrščevalno pomensko sestavino (UPS), ki je vedno najbližji (neposredni) hipernim in tudi skladenjsko vodilni člen, ki mu ustreza vprašalnica npr. *kaj je* (za samostalnike), *kaj dela* (za glagole), *kakšen*, *kateri* ... (za pridevnike) itd., in tolikšno število (x) razločevalnih pomenskih sestavin (RPS), da je dosežena pomenska neprekrivnost v okviru uvrščevalne pomenske sestavine. Vse to lahko zapišemo 'P' → UPS/xRPS (/ = podredno razmerje)« (Vidovič Muha 1988: 84).

Kategorialni pomen je lahko slovnični ali besedotvorni, označuje pa kategorialno slovarsko oz. jezikovnosistemsko lastnost leksema. Konotativni pomen je fakultativen – spremlja denotativni pomen in mu dodaja subjektivnost. Pragmatični pomen imajo predvsem pragmatično-komunikacijske prvine kot uslovarjena govorna dejanja (medmeti, členki ipd.).

Kadar obstaja med pomeni pomenska motiviranost, ki nima morfoloških pokazateljev (kot besedotvorna), govorimo o tvorbi pomenov s pomočjo pomenskih prenosov. Na podlagi pomenskega prenosa novi leksemi najpogosteje nastajajo z dvema procesoma: metonimijo in metaforo.³ Pri metonimiji (in znotraj nje pri sinekdohi) gre za prenos glede na bližino. Sinekdoha je pojav, kjer prihaja so menjave celote z delom ali dela s celoto, na ravni slovarja pa to pomeni hierarhično preurejanje uvrščevalne in razločevalne pomenske sestavine. Metonimija je relativno pogost način zapolnjevanja poimenovalne praznine. Gre za menjavo dejanja z rezultatom, sredstvom, vršilcem, časom ali mestom dejanja, za menjavo materiala in snovi ipd. Leksem, ki nastane z metonimičnim pomenskim prenosom, je vedno enobeseden. Izrazna podoba leksemov, nastalih z metaforo, je lahko tudi stalna besedna zveza. Pri metafori gre za vnašanje novih pomenskih sestavin na podlagi medsebojnega vplivanja sestavin dveh denotatov, pri tem je razviden povezovalni element (Vidovič Muha 2013: 144–169).

Andreja Žele (2004: 137) piše, da daje pomenski prenos (metaforični bolj kot metonimični) številne možnosti za nastajanje novih pomenov že obstoječe leksike – v proces metaforizacije vstopajo tudi novejša besede (primer: *barbika*). Realno je torej pričakovati, da bo kolesarska leksika, ki je nastala s pomenskimi prenosi, v veliki meri spadala pod metaforo.

Del pomenskih sprememb in prilagajanja jezika na novo pojavnost sta procesa determinologizacije in terminologizacije. Pri terminologizaciji gre za poimenovanje posebne oz. malo znane pojavnosti s splošnim izrazom, pri determinologizaciji pa za širjenje prepoznavnosti denotata in poimenovanja (Žele 2004: 137). Andreja Žele ugotavlja še (2005: 76), da je širitev oz. ožjenje pomenja že ustaljene leksike poleg nastajanja novih leksemov značilen postopek različnofunkcijske širitve besedil in besedja.

Pomenske spremembe pogosto pripeljejo do nastanka neosemantemov ali novopomenk. Novopomenke se pojavljajo zaradi potrebe po označitvi novega denotata ali zaradi potrebe jasneje izraziti vso pomenskost izraza. Lahko se jih seveda obravnava tudi kot izraz ekonomičnosti v jeziku, saj v stare oblike vnašajo nove pomene – »jezikovno metaforizacijo sproža jezikovna gospodarnost v smislu, da jezik izkoristi že obstoječe izrazje« (Žele 2009a: 458).

³ Govorimo seveda o metafori in metonimiji v leksikološkem, ne besedilnostilnem smislu.

2.2.1.3 Stalne besedne zveze

Jože Toporišič (1982: 39–130) deli besedne zveze na podredne, priredne in likovne.⁴ Podredne besedne zveze so tiste, »pri katerih je en del vodile, drugi pa odvisen« (41). Deli jih na samostalniške, pridevniške, prislovne, glagolske, povedkovniške in posebne. Priredne besedne zveze so »zveze enakovrednih besed na isti ravnini« (119), likovne besedne zveze pa Toporišič poimenuje tudi figurativne, saj jih poimenuje »na podlagi stilističnih figur (likov)« (123).

Za samostalniške besedne zveze je značilno, da imajo v jedru samostalnik, ob njem pa stoji prilastek, ki je lahko:

- ujemalni levi prilastek (*novi profesor*),
- neujemalni desni prilastek (*hotel Lev*),
- rodilniški desni prilastek (*oblikovalec nove kolekcije*),
- predložni desni prilastek (*hiša nasproti moje*),
- polstavčni desni prilastek (*miza, narejena iz hrastovega lesa*),
- stavčni desni prilastek (*otrok, ki se je izgubil*).

Čeprav je po Toporišiču lahko levi prilastek le pridevniški in le ujemalni, pa že hiter vpogled v raziskavi zbrano leksiko razkrije, da to ne drži. V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (1994) je nepridevniški levi prilastek poimenovan nesklonljivi prilastek, v 144. odstavku uvoda pa je razložen takole: »Beseda, ki ni pridevnik, nastopa kot nesklonljivi prilastek (*bantam*)« (XXVI). V slovarju je tudi kar nekaj primerov nesklonljivega prilastka, med drugim *ajvar solata*, *baseball tekma*, *činčila krzno* itd.

Ada Vidovič Muha (1988) je ugotovila, da je v jeziku več strokovnih besednih zvez z levim prilastkom kot z desnim. Desni prilastek se »lahko popridevi in preide na levo zlasti ob neglagolniškem samostalniškem jedru« (90).

Ada Vidovič Muha (1988: 83–86) je strokovna poimenovanja (termine) glede na izrazno podobo ločila na eno- in večbesedne. Večbesedne besedne zveze je razdelila na:

- besedne zveze z lastnostjo sestave (v pomenskih sestavinah se izrazno ponovijo korenskomorfemske besede – *čutna prevara* → *prevara zaradi čutov*);
- besedne zveze, ki se uvrščajo med skupe (vsaj ena izmed besed je pomenskosistemsko predvidljiva – *belgijski konj*);
- besedne zveze z lastnostjo sklopa (pomenske sestavine so izrazno neprekrivne z besedno zvezo – *beraški red* → *skupnost ljudi brez premoženja*);
- besedne zveze z lastnostjo zrasleka (pomenske sestavine so izrazno neprekrivne z besedno zvezo, pomenske sestavine so nepredvidljive – *bodeča neža* → *rastlina s cveti*).

⁴ To delitev (nestalnih) besednih zvez je po mojem mnenju pomembno omeniti, čeprav me bodo v nalogi zanimale le nefrazeološke in terminološke stalne besedne zveze (delitev po Kržišnik 2009: 54).

Erika Kržišnik (2009: 54) je v zborniku posveta o novem slovarju slovenskega jezika večbesedne izraze, ki v slovarju sodijo v gnezdo za stalne besedne zveze nefrazeološkega tipa, poimenovala nefrazeološki stalni izrazi, razdelila pa jih je na:

- leksikalizirane zveze (motivirane, brez konotativnega pomena in ekspresivnega učinka – *telefonsko bujenje, črna skrinjica*; s pomensko oslabljenim samostalnikom – *diplomatski krogi*);
- terminološke stalne besedne zveze (gre za leksikalizirane besedne zveze terminološkega tipa – *enosmerni tok*);
- večbesedna lastna imena (*Rdeči križ*).

Stalne besedne zveze s področja strokovnih poimenovanj (termini) lahko nastanejo s pomočjo metaforičnega prenosa. Pri tem ločuje Ada Vidovič Muha (2013: 163–167) več vrst metaforičnosti. Metaforičnost je lahko vezana na:

- jedrni del samostalniške zveze, kjer je povezovalna pomenska prvina lahko oblika (*ušesna troblja*), barva (*progasta belouška*), otip (*ušesno maslo*) itd.;
- prilastkov del zveze, kjer je povezovalna pomenska prvina lahko barva (*rdeči bor*), stanje (*živi jezik*) itd.;
- jedrni in prilastkov del zveze (*pasji jezik*) – v tem primeru gre za stalne besedne zveze, ki jih uvrščamo med sklope.

Pri stalnih besednih zvezah, kjer je metaforični pomen vezan na tvorjeni pridevnik v prilastkovem delu zveze, temelji metaforičnost največkrat na podobnosti s podstavnim samostalnikom, in sicer po:

- videzu (*uhati klobučnjak*),
- otipu (*svileni papir*),
- namembnosti (*eksportni panj*) itd.

Ljudmila Bokal (1998: 154–160) je v raziskavi avtomobilskega izrazja ugotovila, da so nova (strokovna) poimenovanja s stališča členov lahko eno- ali veččlenska (stalne zveze). Ker so za »vraščanje v leksikalni sistem najprimernejši enočlenski izrazi« (154), se dvočlenske stalne besedne zveze z univerbizacijo pogosto spreminjajo v enočlenske. Avtorica ugotavlja tudi, da so med prevzetimi strokovnimi izrazi pogosti taki, ki imajo obliko samostalniške besedne zveze z desnim prilastkom, ki je kratičen (*sistem ABS, turbodizelski motor TDI*). Pogosto je nova pojavnost poimenovana tudi z veččlensko zvezo, kjer je jedro ustaljen izraz, prilastek pa ima funkcijo aktualizacije pomena.

2.2.2 Iz tujega jezika

Postopke prevzemanja iz tujih jezikov ločuje Ada Vidovič Muha (2013: 24–25) na zakrito prevzemanje ali kalkiranje in na izraženo prevzemanje. Kalki, ki nastanejo pri zakritem prevzemanju, so lahko denotatni, kar pomeni, da so »brez denotata v jeziku prejemnika« (2013: 24), lahko pa so tudi pomenski, kjer se pomen prenese v ciljni jezik. Pomenski kalki nastajajo s prevzemanjem iz klasičnih jezikov (internacionalizmi), iz globalnega jezika, tj. angleščine in iz drugih, najpogostejše sosednjih jezikov. Izraženo prevzemanje deli avtorica na citatnost (izraz se v ciljni jezik prevzame nespremenjen, npr. *Outlook Express*), polcitatnost (izraz se v ciljni jezik

prevzame nespremenjen, oblikoslovni in besedotvorni morfemi so iz ciljnega jezika, npr. *schweps-a*) in sistemsko prevzetost (vključitev v sistem ciljnega jezika, npr. *animacija*, *ikona*).

Ljudmila Bokal (2009) ločuje tri tipe prevzemanja: citate, kalkirano prevzemanje in svobodno prevzemanje. Za citate je značilno, da »pomenska sporočilnost citatnih besed ostaja enaka, kot je v izvirnem jeziku, tudi strukturno se naslanja nanj, tako da je prevzemni pomen besede enak kot v izvirnem jeziku« (112). Jezik se do citatov lahko distancira – jih opremi z uvajalnimi besedami (npr. t. i.) ali navednicami. Kalkirano prevzemanje oblikuje prevzete besede, imenovane kalki. Kalki »pridobijo le zvočno podomačeno lupino, ne pa notranje pomenske strukture pojma, ki se prevzema« (114). Pomen ostaja enak pomenu v izvirnem jeziku. Kalke prinašajo v jezik predvsem mediji. Tretja vrsta prevzemanja je svobodno prevzemanje, kjer se prevzeta beseda prevzemnemu jeziku prilagodi. Beseda se po pojavitvi v jeziku govorno in pisno prilagodi njegovim zakonitostim, se besedotvorno preoblikuje, dobi morebitne domače sopomenke, kar lahko privede do opustitve njene rabe.

Toporišič (2000: 131) ločuje med neprevzetimi (izvirajo iz praslovanske dediščine ali so nastale znotraj slovenščine) in prevzetimi besedami (v slovenščino so prišle iz drugih jezikov). Prevzete besede deli na izposojenke in tujke. Izposojenke so se slovenskemu jeziku popolnoma prilagodile, medtem ko so se tujke prilagodile le delno.⁵ Poleg slovenskih besed (prevzetih ali neprevzetih) pozna Toporišič še citatne besede (brez sprememb iz tujega jezika), ki pa niso sestavni del slovenskega jezika.

V nalogi bom upoštevala razdelitev Ade Vidovič Muha.

2.3 O terminologiji

Termin *terminologija* lahko označuje tako strokovno izrazje kot tudi vedo, ki ga preučuje. Namen terminološke vede je »zbiranje, urejanje in usklajevanje terminologije določene stroke, ki se včasih zaključijo s standardizacijo terminologije« (Žagar Karer 2011: 19).

V središču terminološke vede je pojem, ki je sestavina mišljenja, medtem ko je termin le njegovo jezikovno poimenovanje. Za terminologijo je pojem bolj pomemben kot raziskovanje terminov in njihovih pomenov. En pojem ima lahko le en pomen, a več poimenovanj. Termini označujejo pojme znotraj posameznega strokovnega področja, prevladujejo samostalniški termini. Ker je v strokovni komunikaciji primaren pisni jezik, ima pisna oblika termina prednost pred govorjeno – žargonski izrazi so govorjena različica strokovnega sporazumevanja (Žagar Karer 2011: 25–39).

Terminološka leksika je za razliko od druge, splošnejše leksike, enopomenska – to pomeni, da ima en izraz le eno aktualizirano vsebino.⁶ Lastnosti terminološke leksike so večinska samostalniškost, enopomenskost, neodvisnost termina od (znotraj)besedilnih in pragmatičnih okoliščin (slovarski pomen je v besedilu ohranjen), nespremenljivost sintagmatskih in paradigmatskih lastnosti, odsotnost konotativnega pomena, pojavljanje dvojnic in ne sinonimov (sopomenskost znotraj

⁵ Večinoma naj bi bile manj prilagojene v pisavi, bolj pa v izgovoru in pregibanju (Toporišič 2000: 131).

⁶ Pojem terminološka leksika zajema pri Adi Vidovič Muha (2013: 126) »termine, strokovno, znanstveno izrazje«.

znanstvenega diskurza ne more biti funkcionalna zaradi lastnosti terminov, da imajo le denotativni pomen – sopomenskost je vezana na konotativni pomen), ustaljenost, sposobnost vključevanja termina v pojmovni in izrazni svet stroke ter pomenska predvidljivost (Vidovič Muha 2013: 127–130). Mojca Žagar Karer (2011: 34) izpostavi tri za terminologijo bistvene lastnosti – ustaljenost (»omogoča trdnost terminološkega sistema), jezikovnosistemska ustreznost (»omogoča vključitev termina v sistem jezika kot celote«) in gospodarnost (»daje prednost krajšim oz. enobesednim terminom«).

Termini kot druga leksika vključujejo uvrščevalno pomensko sestavino (UPS) s kategorialnimi sestavinami (KPS) in razločevalne pomenske sestavine (RPS) (Žele 2009b: 127).

Termini nastajajo na različne načine – kot neologizmi ter z znotrajjezikovnim in zunajjezikovnim prevzemanjem. Prevzemanje se »navadni zgodi v prvi terminotvorni fazi« (Vintar 2008: 51). Neologizmi nastanejo iz poimenovalne potrebe pri novi pojavnosti, nastane nov izraz, ki prej v jeziku ni obstajal. Pri znotrajjezikovnem prevzemanju so vir lahko splošni jezik, termini drugih strok, diahrono prevzemanje in prevzemanje iz drugih zvrsti jezika. Pri zunajjezikovnem prevzemanju gre za prevzemanje iz sodobnih in iz klasičnih jezikov (Žagar Karer 2011: 38).

2.4 O besedilnih zvrsteh in tipih

V slovenskem jezikoslovnem prostoru je najbolj uveljavljena zvrstna delitev besedil Jožeta Toporišiča, ki jo bom za potrebe raziskave uporabila tudi sama.

Toporišič (2000: 715–716) ločuje vrste besedil po posebnih oz. žanrskih značilnostih. Uvršča jih v štiri besedilne funkcijske zvrsti: v praktičnosporazumevalno, publicistično, strokovno in umetnostno zvrst.

Za vsako od zvrsti je značilen poseben jezik:

- praktičnosporazumevalni jezik uporabljamo v navadnih pogovorih, preprostih opisih in naznanilih, obvestilih; zanj je značilno splošno besedje in preprosti stavki;
- strokovni jezik delimo na več podzvrsti:
 - poslovni jezik je jezik gospodarske in politične uprave, ki je skladenjsko precej zapleten in nejasen;
 - praktičnostrokovni jezik je podoben praktičnosporazumevalnemu, v njem je le več strokovnega izrazja, je natančnejši in bolj izdelan, zanj je značilna raba trpnika in neglagolsko izražanje, uporabljajo ga delavci različnih strok v zadevah svojega poklicnega dela;
 - poljudnoznanstveni jezik ima vmesni položaj med praktičnostrokovnim in znanstvenim jezikom – uporablja se za seznanjanje širše javnosti z vsebino znanstvenih del, zanj je značilna raba domačega izrazja namesto tujega, raba zgledov itd., med poljudnoznanstvena besedila sodijo učbeniki, pa tudi besedila za dodatno osveščanje ljudi o splošno zanimivih temah
 - znanstveni jezik je najvišja vrsta strokovnega jezika, strokovno izrazje je znanstveno obširnejše in znano manjšemu krogu ljudi, je natančen in popolnoma enopomenski, zanj so značilna poimenovanja novega s pomočjo sposojenk, tujk, kalkov in citatnih besed, ni besednih iger in pomenskih prenosov, zanj je značilen

nevtralni besedni red in tipični stavčni vzorci, znanstveno sporočanje je značilno za priročnike, razprave, presoje itd.;

- publicistični jezik se uporablja v časopisu v uvodnikih, komentarjih, novicah itd., zanj je značilna raznovrstnost, pa tudi propaganda, senzacionalnost in čustvenost;
- umetnostni jezik je jezik literature – njegov cilj je ustvarjanje fiktivnega sveta, zato je zanj značilna likovnost (Toporišič 2000: 27–32).

Lahko bi torej rekli, da deli Toporišič besedila na štiri vrste – na praktičnosporazumevalna, strokovna (znotraj njih na poslovna, praktičnostrokovna, poljudnoznanstvena in znanstvena besedila), publicistična in umetnostna besedila. Za mojo raziskavo prideta znotraj strokovnih besedil v poštev dve podvrsti, in sicer praktičnostrokovna in poljudnoznanstvena besedila.

Janez Dular (1974: 57–69) deli funkcijske zvrsti slovenskega jezika na občevalni, strokovno-znanstveni, publicistični in umetnostni jezik. Občevalni jezik je jezik praktičnega sporazumevanja. Za strokovno-znanstveni jezik je značilno, da ga uporabljajo ljudje različnih strok. Podobno kot Toporišič ga Dular deli na znanstveno, strokovno, poljudno in uradnovalni podvrsti. Za strokovni jezik sta značilni natančnost in objektivnost, konvencija je trdna. Za znanstvena besedila je značilno abstraktno in posplošujoče opisovanje zakonitosti. Za poljudnoznanstveni jezik,⁷ ki je po Dularju značilen za šolske učbenike in »nekatero popularizatorske članke« (66), je značilno večje število ponazoril in ohlapnejše navajanje terminov in znanstvenih definicij, pa tudi nekatere značilnosti občevalnega jezika. V uradnovalnem jeziku so pogosti pravniški izrazi, namenjen pa je uporabi pri delovanju različnih uradov in skupin. Publicistični jezik je jezik medijev. Zanj je značilno, da je »razvil svoja izrazna sredstva« (69). V njem se mešajo tudi prvine iz drugih zvrsti.

Andreja Žele (2005) je opazila, da se specializaciji različnih strok pridružuje tudi specializacija leksike. Zato je za natančnejše določanje lastnosti leksike strokovnega jezika nujno natančno in povedno funkcionalno označevanje besedil. Oznake, kakršne uvaja tudi Toporišič, so presplošne in preohlapne.⁸ Meni, da je potrebno obstoječo zvrstno razdelitev besedil zaradi naraščajočega števila strokovnih področij dopolniti z besedilnotipsko opredelitvijo. Za potrebe svojih raziskav je s pomočjo zgledov iz korpusnega jezikoslovja zvrsti dodatno razvrstila tako, da je dodala oblikovno-obsegovno in vsebinsko-zvrstno merilo. Razvrstitev pisnih besedil, ki je za magistrsko delo relevantna, je naslednja: »/.../ 1.1) pisni: časopisno (Č): 1.1.1) časopisno strokovno (Č_s), časopisno znanstveno (Č_z), časopisno poljudnoznanstveno (Č_{pz}), časopisno uradnovalno (Č_u), časopisno družbeno-politično (Č_{dp}), časopisno družbeno-aktualno/angažirano (Č_{da}), časopisno družabno (Č_d), časopisno leposlovno (Č_l), časopisno potopisno (Č_p), časopisno versko (Č_v), časopisno kultura (Č_k), časopisno umetniško (Č_u); knjižno (K): knjižno strokovno (K_s), knjižno znanstveno (K_z), knjižno poljudnoznanstveno (K_{pz} = priročnik) ...; /.../« (2007: 110).

V nalogi se bom ukvarjala s štirimi besedilnimi tipi, ki sem jih opredelila po vzoru Andreje Žele – s časopisnimi novicami, ki so publicistična besedila v ožjem pomenu besede (*Delo*), s časopisnimi strokovnimi besedili (*Bicikel.com*), s knjižnim praktičnostrokovnim besedilom (Gorazd Stražišar –

⁷ V prvotni razdelitvi je poimenovan kot poljudni jezik.

⁸ Toporišič 2000: 27–32.

Sem kolesar. Gorski kolesar.) in s knjižnim/učbeniškim poljudnoznanstvenim besedilom (Miran Kavaš – *Trening kolesarjev*).

2.4.1 Praktičnostrokovno besedilo časopisnega in knjižnega tipa

Žagar Karerjeva (2011) ugotavlja, da se praktičnostrokovna besedila približujejo splošnim besedilo, a imajo še nekatere lastnosti strokovnega jezika – »tvorec je praviloma strokovnjak, namen sporazumevanja pa je prenašanje strokovnega znanja, pri čemer gre seveda za praktični, aplikativni del znanja« (2011: 152). V nasprotju s tvorcem je sprejemnik večinoma nestrokovnjak.

2.4.2 Poljudnoznanstveno besedilo knjižnega tipa

Naslovnik poljudnoznanstvenih besedil je nestrokovnjak, temeljni namen besedil je prikazovalni.⁹ Za knjižni oz. učbeniški tip poljudnoznanstvenih besedil je značilno, da vsebujejo sredstva, ki omogočajo večjo razumljivost besedila (domača terminologija) in malo ali nič ekspresivnih sredstev. Za poljudnoznanstvena besedila je značilno tudi, da težijo k stavčnemu razvezovanju stavčnih členov in so shematično prilagojena laičnemu bralcu. Značilna je redundantnost jezikovnih sredstev, ki se kaže v preprostejši obliki in kopičenju kohezivnih sredstev.¹⁰ Poljudnoznanstvena besedila so osredotočena na bralca, medtem ko so znanstvena usmerjena predvsem na predmet besedila. Med poljudnoznanstvena besedila uvrščamo šolske učbenike in članke v poljudnoznanstvenih revijah.¹¹

2.5 Besedotvorje in besedilotvorje

S povezavo med besedotvorjem in besedilotvorjem se je ukvarjala Andreja Žele, ki je zapisala, da je vloga novejšje leksike v slovenščini »aktualizacija besedotvorja kot procesualnega mehanizma/delovanja v konkretnih besedilih: 1) aktualizacija razmerja netvorjeno – tvorjeno v pretvorbena-tvorbenem procesu, 2) aktualizacija besedotvorne zgradbe leksemov in pomenotvorna aktualizacija obrazil, vključno s pomenskim razhajanjem istokorenskih novotvorjenk, 3) aktualizacija obrazilne sinonimije znotraj istega besedotvornega pomena, 4) aktualizacija besedotvorne igre in ekspresije glede na konkretno besedilo« (2013: 126).

Andreja Žele je predvidela, da bodo med besedilnimi tipi, ki jih je zajela v raziskavo, največ besedotvorne raznolikosti prinašala pragmatična (publicistična in propagandna besedila) in domišljajska besedila (leposlovje), najmanj pa kognitivna (znanstvena in strokovna besedila) in performativna besedila (pravna besedila). Predvidevanja so se potrdila, saj se je v pragmatičnih in domišljajskih besedilih potrdila prisotnost različnih vrst aktualiziranih leksemskih razmerij. Potrdilo se je pod prvo točko zajeto izmenjavanje tvorjenih in netvorjenih istopomenskih leksemov (*bandži*

⁹ Jerca Vogel (2007: 141) piše, da je za revijalni tip poljudnoznanstvenega besedila značilna poudarjena vplivajska funkcija.

¹⁰ V nasprotju s poljudnoznanstvenim besedilom opredeli Toporišič znanstveno besedilo takole: »Znanstvenik mora predmet svojih raziskav znati podajati natančno in popolnoma enopomensko. Na kratko pa mora tudi podati bistvo stvari in pojavov oz. stanj stvari. /.../ Stavčni vzorci so najtipičnejši, neindividualni« (2000: 29).

¹¹ Lastnosti poljudnoznanstvenih besedil so povzete po Tomažu Sajovicu (1986), Eriki Kržišnik (1986), Jerci Vogel (2007) in Borisu Kobeji (2001).

– *bungee* – *bandžiskok* – *bungee junping* – *bandžati*), pod drugo besedo- in pomenotvorna širitev istokorenskih tvorjenk (*stajkunizirati*, *kokakolizacija*), pod tretjo obrazilna sinonimija in homonimija (*blogar* – *bloger* – *blogist* – *blogaš*) in pod četrto besedotvorne igre in ekspresije (*hudojček*, *všečkati*). Nasprotno se je pri leksiki iz kognitivnih in performativnih besedil pokazalo, da poteka tvorba nove leksike zaradi potrebe po nedvoumnosti teh besedil po predvidljivih in že znanih vzorcih (2013: 125–127).

3 RAZISKAVA

V sklopu praktičnega dela magistrske naloge sem obravnavala štiri različne besedilne tipe z izbranega področja kolesarstva. Poskušala sem izbrati raznolika besedila, da bi lahko kar najbolj natančno ugotovila povezavo med besedilnim tipom in leksikalno-skladenjsko podobo, hkrati pa ugotovila splošne značilnosti kolesarskega izrazja.

3.1 Potek raziskave

Izbrano gradivo sem pregledala in v tabele po abecednem redu vpisala novejšo kolesarsko leksiko. Novost leksike sem preverjala v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*, v *Slovarju novejšega besedja* in v delovnem izvodu *Športnega terminološkega slovarja*,¹² pri izboru besedja pa sem si pomagala tudi z lastnim poznavanjem področja. Leksemom sem pripisala primer rabe, pomenski opis in strukturo, v zadnji stolpec pa sem vpisovala ugotovitve o izvoru. Vnose v tabelah sem besedotvorno, leksikološko in skladenjsko analizirala. Analizo sem opravila za vsak besedilni tip posebej, nato sem jih primerjala med seboj in ugotavljala njihove lastnosti. Tabele z analizo leksemov so v prilogi.

3.2 O gradivu

3.2.1 Gorazd Stražišar: *Sem kolesar. Gorski kolesar.*

Delo *Sem kolesar. Gorski kolesar.* je gorskokolesarski priročnik avtorja Gorazda Stražišarja, staroste slovenskega gorskega kolesarjenja. V njem opisuje vse vidike gorskega kolesarjenja – od tehnike in opreme do spretnosti in veščin na kolesu. Delo je opremljeno s številnimi fotografijami, ki nazorneje ilustrirajo opisano tematiko; v njem so poleg osrednjega dela še nekateri predhodno objavljeni članki in kolumne, ki se ukvarjajo s kolesarstvom z manj praktičnega vidika. Teh nisem analizirala, saj spadajo gre za publicistična in ne praktičnostrokovna besedila. Priročnik je namenjen kolesarjem začetnikom, ki bi radi pridobili splošen pregled nad področjem.

3.2.2 Miran Kavaš: *Trening kolesarjev*

V delu *Trening kolesarjev* Miran Kavaš, dolgoletni kolesarski trener in nekdanji kolesar, podrobno opisuje zakonitosti kolesarskega treninga. Učbenik je razdeljen na tri dele – v prvem so opisane fiziološke osnove, v drugem metode treniranja in testiranja, v tretjem pa konkretni napotki za treninge posameznih tekmovalnih kategorij.

Delo se ukvarja s kolesarstvom in kolesarskimi treningi, pri tem pa se dotika tudi drugih strokovnih področij, med katerimi močno izstopa medicina. Zato ni presenetljivo, da je za uporabljeni jezik značilno pogosto pojavljanje medicinske terminologije, kolesarskega izrazja pa je zaradi tega manj – poudarek je na fiziološkem oz. medicinskem vidiku kolesarskih treningov. Učbenik je namenjen predvsem trenerjem in posameznikom, ki so s problematiko delno že seznanjeni. Avtor se trudi

¹² Uporabljala sem spletni izdaji SSKJ in SNB, *Športni terminološki slovar* pa sem vzela v roke le informativno, saj je na voljo le v delovni verziji.

svoja znanstvena dognanja podati na razumljiv način – delo je opremljeno s številnimi grafi in tabelami. Ima sestavne dele, značilne za znanstvena besedila – uvod, jedro, zaključek in vire. Notranja zgradba dela je strukturirana, posamezne enote si smiselno sledijo. Delo je poljudnoznanstveno, ker gre za učbenik, katerega namen je prenašanje znanja, ne le predstavitev odkritij oz. znanstvenih dognanj.

3.2.3 Revija *Bicikel.com*

Revija *Bicikel.com* izhaja od leta 2007 in je prva slovenska specializirana kolesarska revija. Nastala je iz elektronske revije, namenjene članom spletne strani www.bicikel.com. V reviji v obliki strokovnih, praktičnostrokovnih in publicističnih člankov objavljajo izključno kolesarske vsebine. Prevladujejo strokovni in praktičnostrokovni tipi besedil, kjer gre predvsem za ocene koles, vsebine o prehrani, treningih, nasvete za popravila in podobno. Publicistika je zastopana v manjši meri, in sicer v obliki novičk iz sveta kolesarstva, komentarjev, kolumn in intervjujev. Ker se revija v smislu financiranja močno zanaša na reklamna sporočila, je tudi teh v reviji kar precej (okoli petina vseh vsebin), vendar jih pri analizi nisem upoštevala, saj so me zanimala predvsem strokovna besedila. V sklopu raziskave sem analizirala vse številke revije iz leta 2013, to je deset revij (dve sta dvojni).

3.2.4 Športna rubrika časnika *Delo*

Časnik *Delo* je dnevnik nacionalnega značaja, ki izhaja šest dni v tednu. V vsaki številki je na zadnjih straneh rubrika Šport, kjer so objavljeni intervjuji in novice iz sveta športa. Gre za publicistična besedila. Za raziskavo sem analizirala vse številke časnika iz letu 2013 – v skoraj vseh (razen v zimskih številkah) je bilo mogoče najti vsaj en ali dva članka s področja kolesarstva.

3.3 Splošne ugotovitve o značilnostih kolesarske leksike

Izpisane lekseme sem najprej razdelila glede na zgradbeni vidik na eno- oz. večbesedne lekseme. Enobesedni leksemi so lahko prevzeti ali tvorjeni s pomenotvornimi oz. besedotvornimi postopki, lahko pa so tudi rezultat terminologizacije iz splošnega jezika oz. iz jezika druge stroke. Večbesedni leksemi so lahko prevzete (vse sestavine so prevzete) ali neprevzete besedne zveze (ena sestavina je prevzeta). Pri neprevzetih besednih zvezah je lahko prilastek prevzet ali neprevzet.

V analizi sem zajela 318 leksemov, 196 jih je enobesednih, 122 pa večbesednih.¹³ Številčnejša zastopanost enobesednih leksemov ni presenetljiva, saj gre večinoma za terminološko leksiko, za katero je značilno aktivno prevzemanje iz tujih jezikov.

¹³ Nekateri se ponovijo.

Tabela 1: Zgradba leksemov

ZGRADBA LEKSEMOV	
ENOBESEDNI LEKSEMI	VEČBESEDNI LEKSEMI
196	122
61,6 %	38,4 %

Tabela 2: Izvor enobesednih leksemov

ENOBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETO	POMENOTVORJE	BESEDOTVORJE	TERMINOLOGIZACIJA
71	32	82	11
36,2 %	11,7 %	41,8 %	10,3 %

Enobesedni leksemi so večinoma nastali z besedotvornimi postopki (41,8 %) ali pa so rezultat prevzemanja (36,2 %). V manjši meri so nastali tudi s pomenotvornimi postopki (11,7 %) in terminologizacijo (10,3 %).

Tabela 3: Vrste prevzetosti enobesednih leksemov

PREVZETI LEKSEMI			
CITATNOST	POLCITATNOST	SISTEMSKA PREVZETOST	POMENSKI KALK
3	25	34	9
4,2 %	35,2 %	47,9 %	12,7 %

Skoraj pol prevzetih leksemov je sistemsko prevzetih (47,9 %), tretjina pa polcitatnih (35,2 %). Manj je pomenskih kalkov (12,7 %) in citatov (4,2 %). Vsi trije citatno prevzeti leksemi so kratice, pri katerih gre lahko v primeru, da se realizirajo tako v pisavi kot v govoru, za težnjo k polcitatnosti. Večina leksemov je prevzetih iz angleščine (vsi pomenski kalki in citati), zastopane pa so še nemščina, francoščina, italijanščina in hrvaščina. Prevlada angleščine je pričakovana, saj je v času globalizacije prevzemanje najbolj pogosto prav iz tega jezika. Tudi prisotnost francoščine in nemščine je pričakovana, saj sta bili Francija in Nemčija že od vsega začetka središče kolesarskega razvoja.

Tabela 4: Besedotvorni postopki enobesednih leksemov

BESEDOTVORJE								
Zom	Zprir	Tpz	Zmp	In	Im	E-TVORJE-NKE	Se	POENO-BESEDE-NJE
12	1	2	7	36	2	1	7	14
14,7 %	1,2 %	2,4 %	8,5 %	43,9 %	2,4 %	1,2 %	8,5 %	17,2 %

Najpogostejši besedotvorni postopek je navadna izpeljava (43,9 %) – najpogosteje zastopana so obrazila -ka, -ist, -ski/-ški, -aš, -ar. Sledijo poenobesedenja (17,2 %), kjer gre večinoma za poimenovanja različnih vrst koles (npr. *kronometrca* – kolo za kronometer, *trdak* – trdo kolo).

Pogoste so tudi medponskoobrazilne zloženske (14,7 %), kjer prevladujejo tvorjenke s kraticami (*BMX-kolo*, *XC-kolo*, *MTB-dirka*). Pri priponsko-medponskih zloženkah (8,5 %) so pogoste tvorjenke s števnik (npr. *11-reden*), pri sestavljenkah (8,5 %) pa tvorjenke s predponami ultra-, super-, pol-, ne-.

Pri pomenotvornih postopkih močno prevladujejo metafore (78,1 %), kjer je povezovalna sestavina oblika oz. funkcija. Pri metonimijah (21,9 %) gre večinoma za poimenovanja tekmovanj v nekem kolesarskem slogu oz. za poimenovanja koles, ki se pri tem uporabljajo (*BMX – 'kolesarska disciplina v vožnji na posebnem poligonu'*, *'tekmovanje v kolesarski disciplini, kjer se vozi po posebnem poligonu'*, *'kolo za kolesarsko disciplino, kjer se vozi po posebnem poligonu'*).

Leksemi, nastali s terminologizacijo, so v kolesarsko strokovno izrazje prišli večinoma iz splošnega jezika, nekaj pa tudi iz drugih strok (npr. *glavnina* – splošno poimenovanje in vojaški termin).

Tabela 5: Izvor večbesednih leksemov

VEČBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETE BESEDNE ZVEZE		NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE	
6		116	
4,9 %		95,1 %	
		LEVI PRILASTEK	DESNI PRILASTEK
		101	15
		87,1 %	12,9 %

Večbesedni leksemi so večinsko (95,1 %) neprevzete besedne zveze, kjer prevladujejo levi prilastki (87,1 %). Prevzete besedne zveze so citati (*North Shore*), polcitati (*bunny hop*) in pomenski kalki (*hitri zapenjalec*).

Tabela 6: Prilastki neprevzetih besednih zvez

NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE				
LEVI PRILASTEK		DESNI PRILASTEK		
NESKLONLJIVI	PRIDEVNIŠKI	RODILNIŠKI	NEUJEMALNI	PREDLOŽNI
35	66	3	6	6
34,7 %	65,3 %	20,0 %	40,0 %	40,0 %
PREVZETI	NE- PREVZETI			
28	7			

Približno dve tretjini levih prilastkov je pridevniških, kar je pričakovano, saj naj bi bili v slovenščini levi prilastki le pridevniški. Petina pridevniških levih prilastkov je konvertiranih lastnostnih pridevnikov, ki vrednotijo in ki stojijo v metonimičnih stalnih besednih zvezah (*mavrična majica*, *zelena majica*, *rumena majica* itd.). Med nesklonljivimi levimi prilastki je večina prevzetih, neprevzeti pa so lahko samostalniki v pridevniški vlogi. Desni prilastki so predložni (40 % – *kolo za dirt*, *vožnja na čas*, *kros na izpadanje*), neujemalni (40 % – *kolo XC*, *plašč tubeless*, *kolo AM*), pri katerih je desni prilastek ali kratica ali pa prevzeta beseda, ter rodilniški (20 % – *nosilec krmila*, *opora krmila*).

Pri besednih zvezah z nesklonljivimi levimi prilastki bi lahko govorili o konverziji drugih besednih vrst v pridevnik. Stopnja konvertiranosti je odvisna od prevzetosti oz. neprevzetosti prilastka – tako ima v besedni zvezi *kros kolo* samostalniški prilastek drugotno pridevniško vlogo, medtem ko je za zveze, kot sta *disk zavora* in *klik pedal*, to zaradi prevzetosti prilastka težje trditi.

3.3.1 Analiza besedja praktičnostrokovnega priročnika

Iz obravnavanega praktičnostrokovnega priročnika sem izpisala 78 leksemov. Analiza je pokazala, da je med njimi 42 enobesednih (53,9 %) in 36 večbesednih leksemov (46,1 %).

Tabela 7: Praktičnostrokovni priročnik – zgradba leksemov

ZGRADBA LEKSEMOV	
ENOBESEDNI LEKSEMI	VEČBESEDNI LEKSEMI
42	36
53,9 %	46,1 %

Tabela 8: Praktičnostrokovni priročnik – izvor enobesednih leksemov

ENOBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETO	POMENOTVORJE	BESEDOTVORJE	TERMINOLOGIZACIJA
21	9	11	1
50,0 %	22,4 %	26,2 %	2,4 %

Med enobesednimi prevladujejo prevzeti leksemi (50 %), manj pa jih je nastalo z besedotvornimi (26,2 %) in pomenotvornimi postopki (22,4 %), primer leksema, nastalega s terminologizacijo, pa je samo en (*kros*).

Tabela 9: Praktičnostrokovni priročnik – vrste prevzetosti enobesednih leksemov

PREVZETI LEKSEMI			
CITATNOST	POLCITATNOST	SISTEMSKA PREVZETOST	POMENSKI KALK
3	12	2	4
14,3 %	57,1 %	9,5 %	19,1 %

Med prevzetimi leksemi prevladujejo polcitatni (57,1 %), ki so vsi prevzeti iz angleškega jezika. Iz angleščine so prevzeti tudi vsi pomenski kalki (19,1 %). Pri citatih gre v vseh treh primerih za kratice, prevzete iz angleščine, kjer je ena le v zapisu (*DH*), dve pa v zapisu in v izgovoru (*4X* in *XC*). Ti dve zaradi slovenskemu jeziku prilagojenega izgovora že težita k polcitatnosti. Najmanj je sistemsko prevzetih leksemov (*banda* in *frirajder*).

Med pomenotvornimi postopki pri enobesednih leksemih prevladuje metafora (7 primerov oz. 77,8 % – *gugalnica*, *miza*, *plezanje* itd.), manj je metonimij (dva primera oz. 22,2 % – *spust*, *vzpon*).

Tabela 10: Praktičnostrokovni priročnik – besedotvorni postopki enobesednih leksemov

BESEDOTVORJE				
Zom	Zmp	In	Se	POENOBESEDENJE
4	1	3	1	2
36,4 %	9,1 %	27,3 %	9,1 %	18,1 %

Med besedotvornimi postopki prevladujejo medponskoobrazilne zloženke (36,4 % – *BMX-kolo*, *XC-kolo*). Sledijo navadne izpeljanke (27,3 % – *nihalka*) in poenobesedenja (18,1 % – *polnovzmetenec*, *trdak*). V tem delu zbranega gradiva je samo en primer medponsko-priponske zloženke (*gorskokolesarski*) in en primer sestavljenke (*nevzmeten*).

Večbesedni leksemi so lahko prevzete ali neprevzete besedne zveze. Pri neprevzetih besednih zvezah je lahko prilastek prevzet ali neprevzet. Prevzeti elementi so v priročniku pogosto označeni z narekovaji, kar kaže na to, da se avtor zaveda njihovega neslovenskega izvora.

Tabela 11: Praktičnostrokovni priročnik – izvor večbesednih leksemov

VEČBESEDNI LEKSEMI	
PREVZETE BESEDNE ZVEZE	NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE
4	32
11,1 %	89,9 %
	LEVI PRILASTEK
	27
	84,4 %
	DESNI PRILASTEK
	5
	15,6 %

Večina večbesednih leksemov (89,9 %) je neprevzetih besednih zvez z levim ali desnim prilastkom. Prevladujejo stalne besedne zveze z levim prilastkom (84,4 %).

Tabela 12: Praktičnostrokovni priročnik – prilastki neprevzetih besednih zvez

NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE			
LEVI PRILASTEK		DESNI PRILASTEK	
NESKLONLJIVI	PRIDEVNIŠKI	RODILNIŠKI	NEUJEMALNI
12	15	3	2
44,4 %	55,6 %	60,0 %	40,0 %
PREVZETI	NE- PREVZETI		
9	3		

Levi prilastki so nesklonljivi (44,4 %) ali pridevniški (55,6 %). Med nesklonljivimi levimi prilastki prevladujejo prevzete besede (*all mountain kolo*, *clip pedal*, *dirt park* itd.), manj je neprevzetih (*disk zavora*, *kros kolo*). Desni prilastki so v gradivu rodilniški (*nosilec krmila*, *opora krmila*) ali neujemalni (*tekmovanje slopestyle*, *kolo bmx*), pri čemer sta oba neujemalna prilastka prevzeta.

Prevzete besedne zveze prihajajo iz angleškega jezika, dve sta polcitatni (*bunny hop*, *cross-country*), ena je pomenski kalk (*zajčji skok*), ena pa citat (*North Shore*).

3.3.2 Analiza besedja poljudnoznanstvenega učbenika

Iz obravnavanega poljudnoznanstvenega učbenika sem izpisala 12 leksemov, od tega 10 enobesednih (83,3 %) in 2 večbesedna (16,7 %).

Tabela 13: Poljudnoznanstveni učbenik – zgradba leksemov

ZGRADBA LEKSEMOV	
ENOBESEDNI LEKSEMI	VEČBESEDNI LEKSEMI
10	2
83,3 %	16,7 %

Tabela 14: Poljudnoznanstveni učbenik – izvor enobesednih leksemov

ENOBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETO	POMENOTVORJE	BESEDOTVORJE	TERMINOLOGIZACIJA
2	2	3	3
20,0 %	20,0 %	30,0 %	30,0 %

Pri enobesednih leksemih so približno enakovredno zastopani prevzeti leksemi in tisti, ki so nastali s pomočjo pomenotvornih oz. besedotvornih postopkov in terminologizacije. Prevzeta leksema sta polcitatna, prihajata iz francoščine in angleščine oz. nemščine (*peleton*, *ergometer*). Leksema, ki sta nastala s pomenotvornimi postopki, sta metafori (*hribolazec*, *ubežnik*), besedotvorno nastali leksemi pa so po besedotvorni vrsti navadna izpeljanka (*kronometrist*), poenobesedenje (*klasika*) in medponskoobrazilna zloženka (*MTB-kolesar*). S terminologizacijo so nastali trije leksemi (*glavnina*, *kadenca* in *prolog*).

Večbesedna leksema sta dva, oba sta neprevzeti besedni zvezi s pridevniškim levim prilastkom (*energetska tablica*, *energetski gel*).

3.3.3 Analiza besedja strokovne revije

Iz obravnavanih številok strokovne revije sem izpisala 181 leksemov, od tega jih je bilo 124 enobesednih (68,5 %), 57 pa večbesednih (31,5 %).

Tabela 15: Strokovna revija – zgradba leksemov

ZGRADBA LEKSEMOV	
ENOBESEDNI LEKSEMI	VEČBESEDNI LEKSEMI
124	57
68,5 %	31,5 %

Tabela 16: Strokovna revija – izvor enobesednih leksemov

ENOBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETO	POMENOTVORJE	BESEDOTVORJE	TERMINOLOGIZACIJA
41	16	63	4
33,1 %	12,9 %	50,8 %	3,2 %

Polovica enobesednih leksemov je nastala z besedotvornimi postopki, približno tretjina jih je prevzetih. 16 leksemov (12,9 %) je nastalo s pomenotvornimi postopki, štirje pa so rezultat terminologizacije (*glavnina, kadenca, pletenica, prolog*). Med pomenotvornimi postopki prevladujejo metafore (13 primerov – *brcanje, hribolazec, koza* itd.), manj je metonimij (trije primeri – *runda, kronometer, BMX*).

Tabela 17: Strokovna revija – vrste prevzetosti enobesednih leksemov

PREVZETI LEKSEMI			
CITATNOST	POLCITATNOST	SISTEMSKA PREVZETOST	POMENSKI KALK
/	9	27	5
	21,9 %	65,8 %	12,3 %

Prevzeti enobesedni leksemi so v veliki meri (65,8 %) sistemsko prevzeti (*fiksi, doping, bovden* itd.). 21,9 % jih je polcitatnih (*drop, fully, rider* itd.), 12,3 % pa je pomenskih kalkov (*4-kros, U-ključavnica, V-zavora* itd.). Sistemsko prevzeti leksemi prihajajo večinoma iz angleščine (19 primerov), manj pa jih je iz nemščine (štirje primeri – npr. *muslauf*), francoščine (trije primeri – npr. *bidon*) in hrvaščine (en primer – *hupser*). Polcitatno prevzeti leksemi so po izvoru prav tako večinoma iz angleščine (7 primerov – *fully, rider, drop*), en leksem je iz francoščine (*peloton*) in en iz italijanščine (*grupetto*).

Tabela 18: Strokovna revija – besedotvorni postopki enobesednih leksemov

BESEDOTVORJE								
Zom	Zprir	Tpz	Zmp	In	Im	E-TVORJE-NKE	Se	POENO-BESEDE-NJE
7	1	1	6	29	2	1	6	10
11,1 %	1,6 %	1,6 %	9,5 %	46,0 %	3,2 %	1,6 %	9,5 %	15,9 %

V naboru leksemov so besedotvorni postopki pestro zastopani – prevladujejo navadne izpeljanke, ki jih je skoraj polovica (46 % – *bajkerski, spustaš, tventinajnerski* itd.). Sledijo jim poenobesedenja (15,9 % – *trdak, polnovzmetenec, 20-palčnik* itd.), medponskoobrazilne zloženke (11,1 % – *XC-kolo, MTB-dirka, aeronastavek* itd.), medponsko-priponske zloženke (9,5 % – *11-reden, dvokolesen, gorskokolesarski* itd.) in sestavljenke (9,5 % – *nevzmeten, superlahek, ultralahek* itd.). Manj je prirednih zloženek (ena – *prestavno-zavoren*), tvorjenk iz predložne zveze (ena – *protidopinški*), e-tvorjenk (ena – *e-kolo*) in modifikacijskih izpeljank (dve – *furca, tuljavka*).

Tabela 19: Strokovna revija – izvor večbesednih leksemov

VEČBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETE BESEDNE ZVEZE		NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE	
2		55	
3,5 %		96,5 %	
		LEVI PRILASTEK	DESNI PRILASTEK
		48	7
		87,3 %	12,7 %

Večbesedni leksemi so po izvoru večinsko neprevzeti, takih je 96,5 %. Prevzeti sta samo dve besedni zvezi, ena je polcitatni leksem iz angleščine (*pump track*), druga pa pomenski kalk iz nemščine (*hitri zapenjalec*). Med neprevzetimi besednimi zvezami prevladujejo take z levim prilastkom (87,3 %), desnih prilastkov je 12,7 %.

Tabela 20: Strokovna revija – prilastki neprevzetih besednih zvez

NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE			
LEVI PRILASTEK		DESNI PRILASTEK	
NESKLONLJIVI	PRIDEVNIŠKI	PREDLOŽNI	NEUJEMALNI
22	26	3	4
45,8 %	54,2 %	42,9 %	57,1 %
PREVZETI	NE- PREVZETI		
18	4		

Levi prilastki so nesklonljivi (45,8 %) in pridevniški (54,2 %). Nesklonljivi prilastki so večinoma prevzeti, takih je 18 (*ciklokros kolo, kruzer kolo, muslauf kolo* itd.). Neprevzeti so štirje (*disk zavora, kros kolo* itd.). Med pridevniškimi levimi prilastki so štirje, ki so del metonimične stalne besedne zveze – gre za konvertirane lastnostne pridevnike, ki vrednotijo (*mavrična majica, modra majica, rumena majica, zelena majica*). Med desnimi prilastki je skoraj pol predložnih (*kolo za dirt, kros na izpadanje, vožnja na čas*), nekaj več kot pol pa neujemalnih, ki so vsi prevzeti (*plašč tubeless, zavora cantilever* itd.).

3.3.4 Analiza besedja publicističnih besedil

Iz obravnavanih publicističnih člankov sem izpisala 47 leksemov, od teh je 20 enobesednih (42,6 %), 27 pa večbesednih (57,4 %).

Tabela 21: Publicistična besedila – zgradba leksemov

ZGRADBA LEKSEMOV	
ENOBESEDNI LEKSEMI	VEČBESEDNI LEKSEMI
20	27
42,6 %	57,4 %

Tabela 22: Publicistična besedila – izvor enobesednih leksemov

ENOBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETO	POMENOTVORJE	BESEDOTVORJE	TERMINOLOGIZACIJA
7	5	5	3
35,0 %	25,0 %	25,0 %	15,0 %

Približno tretjina enobesednih leksemov je prevzeta – od 7 leksemov sta dva polcitatna (*peloton*, *tour*), pet pa jih spada med systemske tvorjenke (*doping*, *bidon*). Prevzeti so enakomerno iz angleščine oz. francoščine. Četrtna leksemov je nastala s pomenotvornimi, četrtna pa z besedotvornimi postopki. Med pomenotvornimi postopki so trije leksemi nastali z metaforo (*hribolazec*, *pentlja*, *vlak*), dva pa z metonimijo (*kronometer*, *spust*). Besedotvorno je največ (tri) navadnih izpeljank (*dopingiran*, *dopinški*, *kronometrist*), en leksem je tvorjenka iz predložne zveze (*protidopinški*), en pa poenobesedenje (*klasika*). S postopkom terminologizacije so nastali trije leksemi – *glavnina*, *kilometrina*, *prolog*.

Tabela 23: Publicistična besedila – izvor večbesednih leksemov

VEČBESEDNI LEKSEMI			
PREVZETE BESEDNE ZVEZE		NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE	
/		27	
		100 %	
		LEVI PRILASTEK	DESNI PRILASTEK
		24	3
		88,9 %	11,1 %

Vsi izpisani večbesedni leksemi so neprevzeti. Levi prilastek ima 24 besednih zvez (88,9 %), desnega pa tri besedne zveze (11,1 %). Vsi trije desni prilastki so predložni (*kros na izpadanja*, *vožnja na čas*, *vožnja na kronometer*). Med levimi prilastki je samo en nesklonljiv in prevzet (*bike park*), 23 pa jih je pridevniških. Med pridevniškimi levimi prilastki je 7 takih, kjer v vlogi vrstnega pridevnika nastopa konvertirani lastnostni pridevnik (barve), ki vrednoti (*rdeča majica*, *rumena majica*, *zelena majica* v pomenu 'nosilec majice najboljšega'). Pri teh besednih zvezah gre za metonimični pomen. V naboru večbesednih leksemov sta tudi dve metaforični besedni zvezi (*leteči cilj*). Vse besedne zveze, kjer gre za metonimični ali metaforični pomenski prenos, imajo pridevniški levi prilastek.

3.4 Besedilni tipi glede na lastnosti kolesarskega izrazja

Tabela 24: Primerjava besedilnih tipov glede na zgradbo leksemov

BESEDILNI TIP	ENOBESEDNI LEKSEMI	VEČBESEDNI LEKSEMI
	61,6 %	38,4 %
Praktičnostrokovni priročnik	53,9 %	46,1 %
Poljudnoznanstveni učbenik	83,3 %	16,7 %
Strokovna revija	68,5 %	31,5 %
Publicistična besedila	42,6 %	57,4 %

V splošnem je zastopanost eno- in večbesednih leksemov v obravnavanih besedilih takšna, da je enobesednih približno dve tretjini leksemov (61,6 %), večbesednih pa ena tretjina (38,4 %). Zastopanost je v posameznih besedilnih tipih podobna – v praktičnostrokovnem priročniku, poljudnoznanstvenem učbeniku in v strokovni reviji prevladujejo enobesedni leksemi. Obratno je v publicističnih besedilih časnika *Delo*, kjer je več leksemov večbesednih. To lahko pomeni, da novinarji *Dela* pri pisanju člankov redkeje izbirajo prevzete lekseme, ki so pogostejše enobesedni, ter se raje odločajo za stalne besedne zveze.

Tabela 25: Primerjava besedilnih tipov glede na izvor enobesednih leksemov

BESEDILNI TIP	PREVZETO	POMENO-TVORJE	BESEDO-TVORJE	TERMINO-LOGIZACIJA
	36,2 %	11,7 %	41,8 %	10,3 %
Praktičnostrokovni priročnik	50,0 %	22,4 %	26,2 %	2,4 %
Poljudnoznanstveni učbenik	20,0 %	20,0 %	30,0 %	30,0 %
Strokovna revija	33,1 %	12,9 %	50,8 %	3,2 %
Publicistična besedila	35,0 %	25,0 %	25,0 %	15,0 %

Razporejenost enobesednih leksemov po izvoru je v splošnem takšna, da je največ leksemov tvorjenih z besedotvornimi postopki (41,8 %), nekaj manj pa je prevzetih (36,2 %). Leksemov, ki so nastali s pomenotvornimi postopki in terminologizacijo, je manj (okoli 10 %). Najbolj podobno je stanje v jeziku strokovne revije *Bicikel.com*. V praktičnostrokovnem priročniku in v publicističnih besedilih je največ prevzetih enobesednih leksemov, medtem ko je za poljudnoznanstveni učbenik značilen relativno visok odstotek terminologizacij, ki je lahko rezultat majhnega števila primerov.

Tabela 26: Primerjava besedilnih tipov glede na vrste prevzetosti enobesednih leksemov

BESEDILNI TIP	CITATNOST	POL-CITATNOST	SISTEMSKA PREVZETOST	POMENSKI KALK
	4,2 %	35,2 %	47,9 %	12,7 %
Praktičnostrokovni priročnik	14,3 %	57,1 %	9,5 %	19,1 %
Poljudnoznanstveni učbenik	/	100 %	/	/
Strokovna revija	/	21,9 %	65,8 %	12,3 %
Publicistična besedila	/	28,6 %	71,4 %	/

V splošnem so enobesedni leksemi po vrsti prevzetosti v skoraj polovici primerov sistemsko prevzeti (47,9 %), takšno je stanje tudi v jeziku strokovne revije in publicističnih besedil. Vse štiri vrste prevzetosti so zastopane le v jeziku praktičnostrokovnega priročnika, kjer pa močno prevladujejo polcitatni leksemi. Razlog za takšno stanje je morda v tem, da se v strokovni reviji in v publicističnih besedilih zavedajo pogostosti prevzemanja in ga skušajo omiliti tako, da pogostejše rabijo sistemsko prilagojene prevzete besede. V publicističnih besedilih časnika *Delo* se tudi

izogibajo pomenskim kalkom, ki pa jih v praktičnostrokovnem priročniku in v strokovni reviji rabijo v podobni meri. Zaradi majhnega vzorca prevzetih besed je o stanju v poljudnoznanstvenem učbeniku nemogoče soditi.

Tabela 27: Primerjava besedilnih tipov glede na besedotvorne postopke

BESEDILNI TIP	Zom	Zprir	Tpz	Zmp	In	Im	E-tvorj.	Se	Po-enob.
	14,7 %	1,2 %	2,4 %	8,5 %	34,9 %	2,4 %	1,2 %	8,5 %	17,2 %
Praktičnostrokovni priročnik	36,4 %	/	/	9,1 %	27,3 %	/	/	9,1 %	18,1 %
Poljudnoznanstveni učbenik	33,3 %	/	/	/	33,3 %	/	/	/	33,3 %
Strokovna revija	11,1 %	1,6 %	1,6 %	9,5 %	46,0 %	3,2 %	1,6 %	9,5 %	15,9 %
Publicistična besedila	/	/	20,0 %	/	60,0 %	/	/	/	20,0 %

Splošna zastopanost besedotvornih postopkov je zelo pestra, prevladujejo pa navadne izpeljanke (34,9 %), več kot 10 % je še medponskoobrazilnih zložen in poenobesedenj. Takšna razporeditev je značilna tudi za jezik strokovne revije, medtem ko je v drugih besedilnih tipih pestrost manjša. V večini besedilnih tipov prevladujejo navadne izpeljanke, le v praktičnostrokovnem priročniku je največ medponskoobrazilnih zložen, kar lahko pojasnimo s tem, da so v jeziku priročnika zaradi praktičnosti pogosto rabljene zloženke s kraticami. Sodbo o stanju v poljudnoznanstvenem učbeniku in je zaradi majhnega števila primerov težje podati.

Tabela 28: Primerjava besedilnih tipov glede na izvor večbesednih leksemov

BESEDILNI TIP	PREVZETE BESEDNE ZVEZE	NEPREVZETE BESEDNE ZVEZE
	4,9 %	95,1 %
Praktičnostrokovni priročnik	11,1 %	89,9 %
Poljudnoznanstveni učbenik	/	100 %
Strokovna revija	3,5 %	96,5 %
Publicistična besedila	/	100 %

Za vse besedilne tipe je tako kot za splošno stanje kolesarske leksike v obravnavanih besedilih značilno, da je prevzetih besednih zvez malo, enakovredno pa so zastopani citati, polcitati in pomenski kalki.

Tabela 29: Primerjava besedilnih tipov glede na zastopanost levega in desnega prilastka

BESEDILNI TIP	LEVI PRILASTEK	DESNI PRILASTEK
	87,1 %	12,9 %
Praktičnostrokovni priročnik	84,4 %	15,6 %
Poljudnoznanstveni učbenik	100 %	/
Strokovna revija	87,3 %	12,7 %
Publicistična besedila	88,9 %	11,1 %

Zastopanost levega in desnega prilastka je v vseh besedilnih tipih enaka kot pri splošnem stanju v obravnavani kolesarski leksiki – levi prilastki močno prevladujejo.

Tabela 30: Primerjava besedilnih tipov glede na vrste levih prilastkov

BESEDILNI TIP	NESKLONLJIVI LEVI PRILASTEK	PRIDEVNIŠKI LEVI PRILASTEK
	34,7 %	65,3 %
Praktičnostrokovni priročnik	44,4 %	55,6 %
Poljudnoznanstveni učbenik	/	100 %
Strokovna revija	45,8 %	54,2 %
Publicistična besedila	4,2 %	95,8 %

Splošno stanje v kolesarski leksiki kaže, da med levimi prilastki prevladujejo pridevniški (65,3 %), manj pa je nesklonljivih prilastkov (34,7 %), ki so večinoma prevzeti. V praktičnostrokovnem priročniku in v strokovni reviji je zastopanost nesklonljivih in pridevniških levih prilastkov enakomernejša – enih in drugih je približno polovica, čeprav še vedno prevladujejo pridevniški. V publicističnih besedilih je stanje ravno nasprotno – pridevniški levi prilastki močno prevladujejo, kar kaže na to, da so besedila v *Delu* oblikovana skladneje s pravili slovenskega knjižnega jezika, kjer je levi prilastek lahko le pridevniški. To pomeni redkejšo prevzemanje leksemov v tem besedilnem tipu – nesklonljivi levi prilastki so namreč večinoma prevzeti, pridevniški pa ne. Za stanje v jeziku poljudnoznanstvenega učbenika je sodbo zaradi majhnega števila primerov težje podati.

Tabela 31: Primerjava besedilnih tipov glede na vrste desnih prilastkov

BESEDILNI TIP	RODILNIŠKI DESNI PRILASTEK	NEUJEMALNI DESNI PRILASTEK	PREDLOŽNI DESNI PRILASTEK
	20,0 %	40,0 %	40,0 %
Praktičnostrokovni priročnik	60,0 %	40,0 %	/
Poljudnoznanstveni učbenik	/	/	/
Strokovna revija	/	57,1 %	42,9 %
Publicistična besedila	/	/	100 %

Splošno stanje v obravnavani kolesarski leksiki kaže na večjo zastopanost neujemalnih (40 %) in predložnih desnih prilastkov (40 %) ter na manjšo zastopanost rodilniških desnih prilastkov (20 %). Vse tri vrste niso zastopane v nobenem besedilnem tipu, očitne pa so določene preference. Tako

je v praktičnostrokovnem priročniku več rodilniških desnih prilastkov (60 %) – razlog za to je morda v tem, da ima takšno obliko večina večbesednih poimenovanj za dele kolesa (*opora krmila* itd.). Glede na prejšnje ugotovitve o pogostem prevzemanju ne preseneča dejstvo, da se v jeziku strokovne revije pojavlja tako visok delež neujemalnih desnih prilastkov, ki so pogosto prevzeti leksemi ali kratice. V publicističnih besedilih so neujemalni desni prilastki popolnoma odsotni, popolna odsotnost desnega prilastka v poljudnoznanstvenem učbeniku pa je posledica majhnega števila primerov.

4 SKLEP

Pri naboru in analizi kolesarskega izrazja sem izhajala iz naslednjih hipotez, ki sem jih s pomočjo statistične obravnave in predstavitve podatkov potrdila ali ovrgla:

- večina novega besedja je prevzetega iz tujih jezikov, predvsem iz nemščine;
- besedotvorno prevladujejo navadne izpeljanke, pomenotvorno pa metonimija;
- med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko obstaja povezava – od besedilnega tipa so odvisne morfološke lastnosti nove leksike (zlasti besedotvorne in oblikotvorne lastnosti); določeni besedilni tip ustvarja določeni izbor leksike in razmerja med leksemi;
- leksikalno-skladenjska podoba okarakterizira določeni besedilni tip.

Prvo hipotezo, ki pravi, da je večina novega kolesarskega besedja prevzetega iz tujih jezikov, predvsem iz nemščine, sem **ovrgla**. V splošnem je večina enobesednega kolesarskega izrazja tvorjena z besedotvornimi postopki (41,8 %), prevzeti leksemi so po pogostnosti na drugem mestu (36,2 %). Situacija je v dveh od štirih besedilnih tipov obratna – v praktičnostrokovnem priročniku je prevzetih enobesednih leksemov polovica, v publicističnih besedilih pa približno tretjina. Večina leksemov je prevzeta iz angleščine, nemških je le za vzorec. Prvo hipotezo lahko ovržem tudi s pomočjo stanja pri večbesednih leksemih, saj so stalne besedne zveze večinoma neprevzete, v levih prilastkih pa prevladujejo pridevniški, ne nesklonljivi prilastki, ki so potencialno prevzeti. Zanimivo je, da je v obravnavanih besedilih pogosta praksa označevanja prevzetosti z narekovaji, kar kaže na to, da se avtorji besedil zavedajo neslovenskega izvora besed. Tako označevanje se ponekod pojavlja tudi pri žargonskih besedah.

Drugo hipotezo, ki pravi, da v kolesarski leksiki prevladujejo navadne izpeljanke in metonimija, sem delno **potrdila** in delno **ovrgla**. Med besedotvornimi vrstami resnično prevladujejo navadne izpeljanke (43,9 %), med pomenotvornimi postopki pa pri enobesednih leksemih ni največ metonimij, temveč metafor (78,1 %). Situacija je pri večbesednih leksemih obratna – zaradi stalnih besednih zvez s konvertiranimi lastnostnimi pridevniki na mestu levega prilastka prevladujejo metonimije (*mavrična majica, zelena majica, rumena majica* itd.).

Tretjo in četrto hipotezo, ki pravita, da med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko obstaja povezava in da leksikalno-skladenjska podoba okarakterizira določeni besedilni tip, sem **potrdila**. Ugotovila sem naslednje posebnosti, značilne za posamezni besedilni tip.

Praktičnostrokovni priročnik uporablja jezik, ki je kompromis med prevzetim in uveljavljenim ter neprevzetim, zanj je značilna težnja k čim večji razumljivosti in uporabnosti. Značilen je visok odstotek prevzetih enobesednih leksemov, ki so v nasprotju z drugimi besedilnimi tipi večinoma polcitatni, kar nakazuje, da se avtor zaveda tujosti nekaterih leksemov, ki jih poskuša vsaj delno prilagoditi slovenskemu jeziku, ne želi pa jih zamenjati z morda manj uveljavljenimi in manj razumljivimi slovenskimi izrazi, ki bi uporabniku priročnika lahko otežili razumevanje in uporabo posredovanih spretnosti v praksi. Uveljavljeno, pa čeprav tuje, ima prednost pred neuveljavljenim domačim. Med besedotvornimi vrstami v nasprotju z drugimi besedilnimi tipi prevladujejo medponskoobrazilne zloženke, kar lahko pojasnim s tem, da avtor zaradi praktičnosti pogosto uporablja zloženke, tvorjene s kraticami. Za večbesedne lekseme je značilno odstopanje po številu rodilniških desnih prilastkov, ki so pogosti v poimenovanjih delov kolesa.

O značilnostih poljudnoznanstvenega učbenika je zaradi majhnega števila primerov težko soditi. Izkazalo se je, da je za poljudnoznanstveni učbenik značilen visok odstotek terminologizacije – to lahko pomeni, da teži ta besedilni tip zaradi svoje razlagalne funkcije k manj tujemu in bolj razumljivemu izrazju, hkrati pa je takšno stanje gotovo delno tudi rezultat omejenega števila primerov.

Jezik strokovne revije teži k prevzemanju – značilen je visok odstotek sistemske prevzetosti enobesednih leksemov, kar nakazuje, da avtorji pogosteje rabijo prevzete lekseme, ki so že prilagojeni slovenskemu jeziku. Pogosto prevzemanje se kaže tudi v večbesednih leksemih, za katere je značilen visok delež neujemalnih desnih prilastkov, ki so pogosto prevzete besede ali kratice.

Publicistična besedila nakazujejo težnjo k doslednejšemu upoštevanju pravil slovenskega knjižnega jezika in izogibanje prevzemanju. Prevladujejo večbesedni leksemi, v drugih besedilnih tipih pa enobesedni, kar je lahko znak pogostejšega odločanja za rabo stalnih besednih zvez namesto prevzetih enobesednih izrazov – to potrjuje nacionalno vlogo časnika *Delo* in težnjo k pravilnejšemu knjižnemu jeziku. Hkrati je med enobesednimi leksemi največ prevzetih (35 %), pri katerih gre za sistemske tvorjenke, popolnoma prilagojene rabi v slovenskem jeziku, ki nimajo splošno sprejetih slovenskih ustreznic (*doping*, *bidon*). Za ta besedilni tip je značilno izogibanje pomenskim kalkom. V večbesednih leksemih močno prevladujejo pridevniški levi prilastki, kar potrjuje trditev o skladnosti besedil iz *Dela* s pravili slovenskega knjižnega jezika, po katerih je levi prilastek lahko le pridevniški. Pogosta raba levih prilastkov je prav tako znak manj pogostega prevzemanja iz tujih jezikov – čeprav je visok odstotek enobesednih leksemov prevzet, je nesklonljivih levih prilastkov, ki so v drugih besedilnih tipih večinoma prevzeti, malo (4,2 %). Neujemalnih desnih prilastkov, ki so pogosto prevzete besede ali kratice, ni.

Povezava med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko potrjeno obstaja. Močno je povezana s funkcijami in težnjami posameznega besedilnega tipa – praktičnostrokovni priročnik in poljudnoznanstveni učbenik želita biti kar najbolj razumljiva in ilustrativna, strokovna revija želi vzdrževati uveljavljenost kolesarske leksike in vzpostaviti avtoriteto na svojem področju, publicistična besedila pa želijo doseči čim širši krog ljudi, biti razumljiva in po pravilih slovenskega knjižnega jezika. Leksikalne in skladenjske lastnosti posameznega besedilnega tipa tako podpirajo in olajšujejo opravljanje značilnih funkcij, zaradi katerih besedila spadajo v določeni besedilni tip.

Nalogo bi bilo mogoče nadgraditi z natančnejšo analizo besedotvornih vrst, posebno pa obrazil, značilnih za posamezni besedilni tip. Lastnosti poljudnoznanstvenega učbenika bi lahko ugotovili z večjim številom primerov iz tega besedilnega tipa. Raziskava bi bila podrobnejša, če bi pri analizi leksemov upoštevali socialnozvrstno ločevanje (vsaj med žargonizmi in termini), kar bi lahko bila dobra osnova za kolesarski terminološki slovar.

5 POVZETEK

V času globalizacije se področja človekovih aktivnosti hitro razvijajo, pri tem pa uporabljajo oz. uveljavljajo tudi lastno leksiko, ki se od splošne razlikuje v številnih značilnostih. Magistrsko delo se ukvarja z lastnostmi novejšje kolesarske leksike, saj je kolesarstvo ena od najbolj priljubljenih in najhitreje razvijajočih se športnih panog. V besedilih z obravnavanega področja je mogoče najti značilno leksiko, s pomočjo katere lahko natančneje raziščemo povezavo med leksiko in besedilnimi tipi oz. med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko. Ker povezava med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko ni omejena le na področje športa, temveč je značilna za vse tipe besedil ne glede na obravnavano tematiko, ponuja magistrsko delo pomemben vpogled v pogosto prezrto področje jezika – v povezavo med leksiko in skladnjo.

Delo skuša najti oz. potrditi povezavo med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko s pomočjo primerjave kolesarske leksike iz različnih besedilnih tipov. Pri tem izhaja iz predpostavke, da med njima obstaja povezava, ki pomembno vpliva na jezik posameznega besedilnega tipa. Obravnavani so štirje besedilni tipi – praktičnostrokovni priročnik, poljudnoznanstveni učbenik, strokovna revija in publicistična besedila. Iz vsakega od njih sem izpisala novejšjo leksiko, pri čemer sem si pomagala z aktualnimi jezikovnimi priročniki ter z lastnim poznavanjem področja. Leksiko sem razvrstila v tabele in jo analizirala glede na izvor in zgradbo. Tako sem lahko nazorno prikazala trenutne težnje slovenskega besedotvorja, pomenotvorja in prevzemanja, hkrati pa ugotavljala povezavo med že omenjeno leksiko in skladnjo.

Pričakovala sem, da bo večina novega kolesarskega besedja prevzetega iz tujih jezikov, predvsem iz nemščine. Moje pričakovanje se ni potrdilo, saj sem ugotovila, da prevzeto besedje večinoma prihaja iz angleščine. Pričakovala sem tudi, da v kolesarski leksiki prevladujejo navadne izpeljanke in metonimija, kar pa se je le delno potrdilo. Analiza je pokazala, da med besedotvornimi vrstami resnično prevladujejo navadne izpeljanke. Med pomenotvornimi postopki v primeru enobesednih leksemov prevladujejo metafore, med večbesednimi leksemi pa metonimične stalne besedne zveze. Tretja in četrta hipoteza sta trdili, da med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko obstaja povezava in da leksikalno-skladenjska podoba okarakterizira določeni besedilni tip – ti hipotezi sem potrdila. Izkazalo se je, da ima vsak besedilni tip določene lastnosti, ki se odražajo v leksiki, hkrati pa leksika vpliva na besedilni tip. Tako je za praktičnostrokovni priročnik in poljudnoznanstveni učbenik značilno, da želita biti kar najbolj razumljiva in ilustrativna, zato uporabljata temu primerno leksiko. Strokovna revija želi vzdrževati uveljavljenost kolesarske leksike in vzpostaviti avtoriteto na svojem področju, publicistična besedila pa želijo doseči čim širši krog ljudi, biti razumljiva in po pravilih slovenskega knjižnega jezika. Povezava med besedotvorno in besedilotvorno stilistiko se je tako na primeru različnih tipov besedil s področja kolesarstva potrdila.

6 LITERATURA IN VIRI

6.1 Literatura

Ljudmila Bokal. Tipologija novih besed (ob primeru avtomobilskega izrazja). *Slovensko naravoslovno-tehnično izrazje*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1998. 147–162.

— — Prevzemanje glede na vrste. *Terminologija in sodobna terminografija* (ur. Nina Ledinek, Mojca Žagar Karer in Marjeta Humar). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009. 111–123.

Janez Dular. Zvrstnost slovenskega jezika. *Slovenski jezik, literatura in kultura: Informativni zbornik* (ur. Tine Logar). Ljubljana: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1974. 57–74.

Alenka Gložančev idr. *Novejša slovenska leksika (v povezavi s spletnimi jezikovnimi viri)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009.

Mateja Jemec Tomazin. Vloga terminologije pri uveljavljanju znanstvenega področja. *Vloge središča: Konvergenca regij in kultur* (ur. Irena Novak Popov). Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, 2010. 103–118.

Boris Kobeja. *Priročnik za pisce strokovnih besedil: Znanstveni aparat*. Koper: Visoka šola za management, 2001.

Silvo Kristan. Vprašanje domačega strokovnega izrazja ni kaprica jezikovnih čistunov. *Šport* 2/46 (1998). 38–42.

— — *Športni terminološki slovar: Delovni izvod za širšo strokovno razpravo*. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2012.

Erika Kržišnik. Revijalni tip poljudnoznanstvenega besedila. *Slovenski jezik v znanosti I* (ur. Ada Vidovič Muha). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1986. 59–70.

— — Kam in kako s frazeologijo v novem slovarju. *Strokovni posvet o novem slovarju slovenskega jezika, 23. in 24. oktober 2008*. (ur. Andrej Perdih). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009.

Tomaž Sajovic. Razmerje med poljudnoznanstvenim in znanstvenim jezikom. *Slovenski jezik v znanosti I* (ur. Ada Vidovič Muha). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1986. 49–57.

Slovar novejšega besedja slovenskega jezika. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2014. <http://bos.zrc-sazu.si/SNB.html>.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 1994.

Slovenski pravopis. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2001.

Jože Toporišič. *Nova slovenska skladnja*. Ljubljana: DZS, 1982.

— — *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja, 2000.

Ada Vidovič Muha. Nekaterje jezikovnosistemske lastnosti strokovnih besednih zvez. *Zbornik predavanj XXIV. seminarja slovenskega jezika, literature in kulture* (ur. Breda Pogorelec). Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1988. 83–91.

— — *Slovensko skladenjsko besedotvorje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011.

— — *Slovensko leksikalno pomenoslovje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2013.

Špela Vintar. *Terminologija: Terminološka veda in računalniško podprta terminografija*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Oddelek za prevajalstvo, 2008.

Jerca Vogel. »Nestrokovnost« v jeziku poljudnoznanstvenih besedil (pragmatično-funkcijski vidik). *Razvoj slovenskega strokovnega jezika* (ur. Irena Orel). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2007 (Obdobja 24). 125–142.

Mojca Žagar Karer. *Terminologija med slovarjem in besedilom*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011.

Andreja Žele. Aktualizacijsko širjenje/ožjenje pomenja ustaljenega besedja kot odraz besedilne različnofunkcijskosti. *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: Členitev jezikovne resničnosti*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2004 (Obdobja 22). 133–148.

— — Opredelitve leksike glede na besedilnotipsko raznovrstnost. *Slovenščina in njeni uporabniki v luči evropske integracije* (ur. Vesna Mikolič in Karin Marc Bratina). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Založba Annales, 2005.

— — Pomensko- in funkcijskoskladenjske lastnosti glede na stopnjo besed/il/ne strokovnosti. *Razvoj slovenskega strokovnega jezika* (ur. Irena Orel). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2007 (Obdobja 24). 101–124.

— — Enojezični slovarji – sledenje pomenskosti besed oz. kaj in kako pravi raba. *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2009a (Obdobja 28). 457–461.

— — Pomenotvorne zmožnosti z vidika /de/terminologizacije (v slovenščini). *Terminologija in sodobna terminografija* (ur. Nina Ledinek, Mojca Žagar Karer in Marjeta Humar). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009b. 124–139.

— — *Slovenska besedilna skladnja z jezikovnosistemskega vidika – temeljni pojmi*. Ljubljana: samozaložba, 2013. 125–129.

6.2 Viri

Bicikel.com 1–12/7 (2013).

Delo 1–301/55 (2013).

Miran Kavaš. *Trening kolesarjev: Praktični vidik*. Kranj: samozaložba, 2013.

Gorazd Stražišar. *Kolesar sem. Gorski kolesar*. Ljubljana: Pisanica, 2007.

SEZNAM PRILOG

PRILOGA 1: Analiza leksemov – praktičnostrokovni priročnik

PRILOGA 2: Analiza leksemov – poljudnoznanstveni učbenik

PRILOGA 3: Analiza leksemov – strokovna revija

PRILOGA 4: Analiza leksemov – publicistična besedila

PRILOGA 1: Analiza leksemov – praktičnostrokovni priročnik

Št.	Izraz	Sobesedilo	Pomenski opis	Zgradbeni vidik	Analiza
1	4-kros ¹⁴	Ravno tako jih uporabljamo pri tekmovanjih v 4-krosu , kjer je proga gladka z veliko skoki, in je pomembna čim boljša okretnost kolesa ter odlična vodljivost.	tekmovalna disciplina na izločanje, podobna krosu, kjer so hkrati na progi štirje tekmovalci	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – four-cross)
2	4X	4X je izločevalna tekma, na kateri se štirje kolesarji s startnih ramp zapodijo na široko progo, ki je polna visokih in dolgih skokov, ovinkov, tako nagnjenih kot ne, in vse se zgodi v nekaj deset sekundah.	tekmovalna disciplina na izločanje, podobna krosu, kjer so hkrati na progi štirje tekmovalci	enobesedni leksem	PREVZETO – citatnost (angleščina) kratica (v zapisu in izgovoru)
3	all mountain kolo	Na kolesih, ki jih uporabljamo predvsem za spust, pa tudi na vsegorskih ali all mountain kolesih , spredaj nimamo več vseh treh zobnikov.	kolo za vožnjo po razgibanem terenu	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
4	banda	Zato le hrabro in z veliko hitrostjo v » bando «.	oster, močno nagnjen zavoj	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (nemščina)
5	bikercross	4 - kros – bikercross	tekmovalna disciplina na izločanje, podobna krosu, kjer so hkrati na progi štirje tekmovalci	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
6	BMX-kolo	Ravna pedala, s katerimi ne mislimo »navadnih« pedal, ki jih dobimo na vsakem ne predragem kolesu, ampak na pedala, ki so na gorska kolesa prišla z BMX-koles , omogočajo hiter sestop noge s pedala.	kolo za BMX	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
7	BMX-proga	V kolesarskih parkih, na BMX-progah in na progah za 4-kros imajo tudi primerne »mize«, na katerih prvič poletimo.	proga za BMX	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom

¹⁴ zapisano tudi 4 - kros, 4 kros

8	bunny	Najprej o klasičnem »bunnyju«, ki ga uporabljamo pri gorskem kolesarjenju po gozdnih poteh.	skok s kolesom, podoben zajčjemu skoku	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
9	bunny hop	»Bunny hop« ali zajči skok?	skok s kolesom, podoben zajčjemu skoku	večbesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
10	clip pedal	Pri krosu so zaradi izkoristka in prenosa moči »clip« pedala obvezna.	pedal, v katerega se vpnemo s kolesarskimi čevlji	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
11	cross-country	Kros – cross-country – XC	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v krožni vožnji na naravni progi	večbesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
12	DH	Spust – downhill – DH	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v vožnji navzdol	enobesedni leksem	PREVZETO – citatnost (angleščina) kratica (v zapisu)
13	dirt jump park	Kolesarji, ki skačejo v parkih, namenjenih skakanju, v t. i. dirt ali dirt jump parkih , uporabljajo temu primerno tehniko.	park za disciplino, imenovano dirt jump	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
14	dirt park	Kolesarji, ki skačejo v parkih, namenjenih skakanju, v t. i. dirt ali dirt jump parkih , uporabljajo temu primerno tehniko.	park za disciplino, imenovano dirt	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
15	dirt-jump kolo	Zato jih imenujemo tudi »street« ali » dirt-jump « kolesa .	kolo za dirt-jump, za izvajanje trikov v urbanem okolju	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
16	disk zavora	Pri modernih zavorah, pa naj bodo hidravlične disk zavore ali še klasične, ki stiskajo obroč, je zaviranje z enim prstom dovolj, da zavore opravijo svoje delo.	zavora, pri katerih temelji zaviranje na stiskanju diska	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi
17	double	Enostavno zato, ker je za t. i. double treba veliko manj materiala kot za tiste, ki jih moramo še vmes napolniti s peskom.	priprava za skakanje s kolesom, kjer je med zaletiščem in doskočiščem praznina	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
18	downhill	Spust – downhill – DH	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v vožnji navzdol	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)

19	drop	Pa začnimo pri skokih v globino. (Pri dropih po angleško.)	skok čez odrezano rampo	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
20	freeride	Čedalje bolj se uporabljajo v gorskem kolesarstvu, predvsem pri kolesih, ki so namenjena za skoke na zato zgrajenih poligonih, pri. t. i. urbanem ali »street« kolesarjenju in pri freeride-u .	kolesarjenje po razgibanem terenu	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
21	freeride kolo	Tako se je zganila tudi kolesarska industrija, ki ni ostala ravnodušna ob novem slogu vožnje in novih zahtevah voznikov, zato je skupina »freeride« koles namenjena predvsem za tak način vožnje.	kolo za freeride	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
22	freerider	V zadnjem času se je bolj kot tekmovanje »freeride« prijelo ime »slopestyle«, čeprav tekmovalci sami sebi rečejo, če jih seveda vprašamo, da so »freeriderji« .	kolesar, ki se ukvarja s kolesarjenjem po razgibanem terenu	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
23	frirajder	No, samo kolesa iz nas še ne naredijo dobrega frirajderja , če malo poslovenim izraz.	kolesar, ki se ukvarja s frirajdom	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
24	glava okvirja	To je cevi, ki povezuje glavo okvirja s sedežno cevjo.	sprednji del okvirja, kamor se vpnejo vilice	večbesedni leksem	POMENOTVORJE metaforična SBZ (metaforičnost vezana na jedro) desni prilastek – rodilniški
25	gonilni ležaj	Včasih, nekateri pa še danes, so velikosti označevali s številkami, ki so se ujemale z dolžino sedežne cevi od njenega roba do središča gonilnega ležaja .	del pogonskega sklopa kolesa	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

26	gorski kolesar	In to prav jaz, ki sem med gorskimi kolesarji bolj pri starejših kot pri mlajših, nikoli nisem tekmoval ali bil privrženec klasičnega kolesarjenja, saj so mi bili vedno bolj blizu moštveni športi?	SNB: gôrski kolesár -ega -ja m, člov. (ó, á) kdor se ukvarja z gorskim kolesarstvom: dirka gorskih kolesarjev; prvenstvo gorskih kolesarjev; Razgibano Polhograjsko hribovje privablja številne popotnike, izletnike, sprehajalce in gorske kolesarje	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
27	gorsko kolesarjenje	Ta malo drugačni pogled, drugačna luč sije iz besedil kolumen, ki se vijejo skozi knjigo in dajejo celoti drugačen pogled na gorsko kolesarjenje .	šport, pri katerem se vozi z gorskim kolesom	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
28	gorsko kolesarstvo	Pred vami je knjiga, bolje rečeno priročnik, ki bo, vsaj upam tako, pomagal izboljšati vaše gorskokolesarske veščine in vam gorsko kolesarstvo predstaviti v taki luči, kot ga vidim sam.	SNB: gôrsko kolesárstvo -ega -a s (ó, â) šport, pri katerem se vozi z gorskim kolesom: ljubitelji gorskega kolesarstva; Za šport in rekreacijo je v okolici domačije nešteto lepih možnosti, od gorskega kolesarstva in sprehodov do planinarjenja	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

29	gorsko kolo	Dokler nisem sedel na gorsko kolo , se, razen v otroštvu, nisem nikoli vozil s kolesom.	SNB: gôrsko koló -ega -éša s (ó, ô ê) kolo z močnim okvirjem, širokimi platišči in veliko prestavami za vožnjo po manj urejenih poteh: vrhunsko gorsko kolo; žensko gorsko kolo; Vsak dan sede na svoje gorsko kolo in se odpravi osvajat najzahtevnejše vzpetine in premagovat koreninaste poti v okolici	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
30	gorskokolesarski	Pred vami je knjiga, bolje rečeno priročnik, ki bo, vsaj upam tako, pomagal izboljšati vaše gorskokolesarske veščine in vam gorsko kolesarstvo predstaviti v taki luči, kot ga vidim sam.	ki se nanaša gorsko kolesarstvo	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zmp
31	granny	Najmanjši zobnik spredaj, » granny « v kolesarskem žargonu, saj naj bi z njegovo uporabo tudi naše babice prikolesarile na vrh klanca, uporabljamo samo pri vzponih, in še to na bolj strmih.	najmanjši sprednji zobnik	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
32	gugalnica	Lesene gugalnice so dostikrat postavljene v kolesarskih parkih.	objekt v obliki gugalnice za spretnostno vožnjo s kolesom	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
33	hod	Poleg samega namena in načina vožnje polnovzmetenega kolesa je očitna značilnost tudi dolžina hoda na zadnjem delu.	dolžina največjega vdajanja (prednjega ali zadnjega) vzmetenja	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
34	klik pedal	Velika večina kolesarjev, ki se že od nekdaj vozi s » klik « pedali , misli, da je skok že to, če z nogami potegnemo kolo kvišku, kar je z zapetimi nogami v pedalih precej preprosto.	pedal, v katerega se vpnemo s kolesarskimi čevlji	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi

35	kolesarski park	Takšnega, s katerim bi lahko naredili celodnevni izlet, pred tem tekmovali v vzponu, naslednji dan šli skakat v kolesarski park in ob koncu tedna še odpeljali kakšno dirko v spustu.	naravne površine, namenjene vožnji z gorskim kolesom	večbesedni leksem	POMENOTVORJE metaforična SBZ (metaforičnost vezana na jedro) levi prilastek – pridevniški
36	kolo BMX ¹⁵	Takšen način vožnje je tipičen pri dirkah koles bmx , pri tekmovanjih v 4-krosu in še kje.	kolo za BMX	večbesedni leksem	desni prilastek – neujemalni
37	krmilna opora	Dolžine krmilnih opor so kratke, najbolj pogoste so od 0 do 70 mm in s kotom 25 stopinj.	cev, ki povezuje krmilo in vilice	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
38	krmilni ležaj	Poleg tega lahko med nosilec krmila in krmilni ležaj dodamo še nekaj distančnikov, ki še bolj zvišajo položaj krmila, kar je običajno pri kolesih, s katerimi se lahko spuščamo po zelo strmih terenih.	ležaj, ki omogoča obračanje krmila	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
39	kros	Pri krosu so zaradi izkoristka in prenosa moči »clip« pedala obvezna.	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v krožni vožnji na naravni progi	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
40	kros kolo	Govorili smo o kros kolesih , in še danes jih tako imenujemo, čeprav so spredaj vzmetena.	kolo za kros	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi
41	miza	V kolesarskih parkih, na BMX-progah in na progah za 4-kros imajo tudi primerne »mize«, na katerih prvič poletimo.	zaletišče za skakanje s kolesom	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
42	nevzmeten	Najnižje so gonilni ležaji na zadaj nevzmetenih kolesih in kolesih, ki so namenjena tekmovanju na ravnih, gladkih podlagah, kot so dirke v 4-krosu in slalomu.	ki nima vzmetenja	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Se
43	nihalka	Kratko verižno razdaljo lahko dosežemo pri zadaj nevzmetenih kolesih, pri polnovzmetenih pa je zaradi zahtev konstrukcije po idealni verižni liniji, po zelenem hodu zadnje nihalke , po postavitvi sprednjega menjalnika in po možnosti uporabe širše in zato višje gume, to nemogoče.	zadnje vzmetenje, ki pri vožnji niha	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In

¹⁵ zapisano po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 17)

44	North Shore ¹⁶	»North Shore« je slog kolesarjenja, ki so ga poimenovali po območju, ki je del kanadske Britanske Kolumbije.	kolesarjenje po lesenih poteh, dvignjenih od tal	večbesedni leksem	PREVZETO – citatnost (angleščina)
45	nosilec krmila	Nosilec krmila je krajši in tudi krmilo je ožje kot pri »moških« kolesih.	cev, ki povezuje krmilo in okvir	večbesedni leksem	desni prilastek – rodilniški
46	opora krmila	Z daljšo oporo krmila si podaljšamo razdaljo med sediščem in krmilom, ki se drugače pri vožnji v klanec relativno skrajša.	cev, ki povezuje krmilo in vilice	večbesedni leksem	desni prilastek – rodilniški
47	plezanje	Namenjena so v prvi vrsti plezanju in lega telesa na kolesu je temu podrejena.	vzpenjanje s kolesom po klancih z velikim naklonom	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
48	polnovzmeten	Med polnovzmetenimi kolesi poznamo več kategorij, saj se gorsko kolesarstvo razvija predvsem v to smer in polnovzmetena kolesa počasi zamenjujejo klasične »trdake«.	ki je vzmeten spredaj in zadaj	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – full suspension)
49	polnovzmetenec	In to danes, ko najlažji polnovzmetenci komaj za nekaj dekagramov presegajo težko klasičnih »trdakov«.	kolo z vzmetenjem spredaj in zadaj	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (polnovzmeteno kolo)
50	posed	Naša teža nam v osnovnem položaju na kolesu povzroči določen posed (sag) na blažilcu.	količina posedanja vzmetenja	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
51	prestavna ročica	Najprej določimo položaj zavornih ročic, saj se položaj prestavnih ročic ravna po njih.	ročice na krmilu, s katerimi predstavljamo	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
52	prestavno razmerje	Napačna ocena klanca, prestavnega razmerja in razdalje je naredila svoje.	nastavitev prestav na kolesu, razmerje med številom prestav in velikostjo zobnikov	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
53	rebound	Podobno naredimo nato še z nastavitvijo hitrosti stiska s tem, da pustimo » rebound « tam, kjer smo ga nastavili.	hitrost vrnitve vzmetenja v prvotni položaj	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
54	sedežna cev	Včasih, nekateri pa še danes, so velikosti označevali s številkami, ki so se ujemale z dolžino sedežne cevi od njenega roba do središča gonilnega ležaja.	cev pod sedežem, ki je del okvirja kolesa	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

¹⁶ zapisano tudi north shore

55	sedežna opora	Nastavitev po višini z izvlekom sedežne opore iz okvirja nam omogoči pravilno sedenje in pravilen položaj nog na gonilkah.	cev, ki povezuje okvir in sedež	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
56	singlespeed	Singlespeed	kolo brez prestav	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
57	slopestyle	V zadnjem času se je bolj kot tekmovanje »freeride« prišlo ime »slopestyle« , čeprav tekmovalci sami sebi rečejo, če jih seveda vprašamo, da so »freeriderji«.	kolesarjenje po razgibanem terenu	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
58	spust	Takšnega, s katerim bi lahko naredili celodnevni izlet, pred tem tekmovali v vzponu, naslednji dan šli skakat v kolesarski park in ob koncu tedna še odpeljali kakšno dirko v spustu .	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v vožnji navzdol	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metonimija
59	street	Je tudi osnova vseh trikov pri kolesarjenju v urbanem okolju, v mestu, pogovorno znanim kot »street« .	kolesarjenje v urbanem okolju	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
60	street kolesarjenje	Čedalje bolj se uporabljajo v gorskem kolesarstvu, predvsem pri kolesih, ki so namenjena za skoke na zato zgrajenih poligonih, pri t. i. urbanem ali »street« kolesarjenju in pri freeride-u.	kolesarjenje v urbanem okolju	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
61	street kolo	Zato jih imenujemo tudi »street« ali »dirt-jump« kolesa .	kolo za street, za izvajanje trikov v urbanem okolju	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
62	suhec	Suhci ali trlice, kot jih imenujejo prvotni graditelji, so ene od značilnih objektov v kolesarskih parkih.	ozek leseni objekt za spretnostno vožnjo s kolesom	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
63	tekmovanje slopestyle	Tekmovanje slopestyle je bolj definirano in sam izraz pove več kot sam freeride.	tekmovanje v kolesarjenju po razgibanem terenu	večbesedni leksem	desni prilastek – neujemalni
64	trdak	Po »trdakih« , kot jih na hitro imenujemo, največkrat sežejo novepečeni gorski kolesarji.	spredaj vzmeteno kolo za kros	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (trdo kolo)
65	trlica	Suhci ali trlice , kot jih imenujejo prvotni graditelji, so ene od značilnih objektov v kolesarskih parkih.	ozek leseni objekt za spretnostno vožnjo s kolesom	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

66	tubeless guma	Pri teh »tubeless« gumah moramo upoštevati navodilo glede primernosti obročev, na katere lahko montiramo take gume brez zračnic.	guma, pri kateri ni treba uporabiti plašča	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
67	verižna linija	Verižna linija je pot verige med sprednjimi in zadnjimi zobniki in naj bi bila čim bolj vzporedna s celotno osjo kolesa.	pot verige med sprednjimi in zadnjimi zobniki	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
68	vsegorski	Vsegorska kolesa so namenjena tako vzponu kot spustu, in temu je primeren kot, ki ima najpogosteje 67 do 69 stopinj, vendar se lahko z uporabo vilic, ki jih lahko spustimo in zaklenemo v spuščnem položaju, ta kot spreminja.	ki je v zvezi z večnamenskimi gorskimi kolesi	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – all mountain)
69	vzpon	Takšnega, s katerim bi lahko naredili celodnevni izlet, pred tem tekmovali v vzponu , naslednji dan šli skakat v kolesarski park in ob koncu tedna še odpeljali kakšno dirko v spustu.	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v vožnji navzgor	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metonimija
70	XC	Kros – cross-country – XC	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v krožni vožnji na naravni progi	enobesedni leksem	PREVZETO – citatnost (angleščina) kratica (v zapisu in izgovoru)
71	XC-kolo ¹⁷	Od XC koles se ločijo po povsem drugačni geometriji, ki je namenjena skokom in seveda po močnejšem, robustnejšem okvirju, ki mora prenesti marsikaj.	kolo za XC (kros)	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
72	XC-trdak	XC-»trdaki«	spredaj vzmeteno kolo za kros	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
73	zajček	»Zajček« je največkrat uporaben prav pri uličnih vragolijah.	skok s kolesom, podoben zajčjemu skoku	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – bunny)
74	zajčji skok	»Bunny hop« ali zajčji skok?	skok s kolesom, podoben zajčjemu skoku	večbesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – bunny hop)
75	zavorne ploščice	Seveda imamo prst ali prsta na zavornih ročicah in jih stiskamo toliko, da se zavorne ploščice dotikajo rotorja.	obloge na zavorah, ki s stiskanjem diska omogočajo zaviranje	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

¹⁷ zapis po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

76	zavorne ročice	Zavorne ročice tudi niso standardne, so krajše in bližje krmilu, tako da lahko kolesarke z lahkoto izkoristijo vso moč stiska prstov, ne pa, da zaradi prekratkih prstov, ki ne dosežejo zavornih ročic, ročico samo »božajo«.	ročice, namenjene zaviranju	večbесedni leksem	levi prilastek – pridevniški
77	zid	Nekateri zidovi sicer imajo manj nagnjen del, kjer zapeljemo na zid , in tudi zadnji del zidu je ponavadi bolj položen, kar pa nima velikega pomena.	objekt v obliki zidu za spretnostno vožnjo s kolesom	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
78	želva	Skoraj obvezna je uporaba ščitnikov za noge in roke, tudi zaščita hrbta z » želvo « ni odveč.	ščitnik za hrbet	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

PRILOGA 2: Analiza leksemov – poljudnoznanstveni učbenik

Št.	Izraz	Sobesedilo	Pomenski opis	Zgradbeni vidik	Analiza
1	energetska tablica	Tudi njim zmanjkuje energije, pa čeprav so dobro trenirani in pogosto v času dirke jedo majhne sendviče, energetske tablice , energetske gele ter ob tem pijejo velike količine tekočine.	tablica z visoko vsebnostjo ogljikovih hidratov	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
2	energetski gel	Tudi njim zmanjkuje energije, pa čeprav so dobro trenirani in pogosto v času dirke jedo majhne sendviče, energetske tablice, energetske gele ter ob tem pijejo velike količine tekočine.	gel z visoko vsebnostjo ogljikovih hidratov	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

3	ergometer	Dober način je stopenjski test, opravljen na umerjenem ergometru , ki meri moč.	SNB: ergométer -tra m (é) 1. priprava za merjenje telesne zmogljivosti, zmogljivosti srca in dihal ter sposobnosti za sprejemanje kisika v stanju povečane telesne aktivnosti: specialni ergometer za laboratorijske meritve; Veslači so te dni opravljali teste maksimalne porabe kisika na ergometrih pri izbranem strokovnjaku na Inštitutu za šport FŠ 2. rekreacijska naprava, opremljena s tako pripravo: Po tridnevni intenzivni fizioterapiji lahko športnik nogo spet premika, zdravniki pa pričakujejo, da bo v dobrem tednu dni lahko že vrtel pedala na ergometru E ← nem. Ergometer, agl. ergometer iz gr. érgon 'delo' + (↑)méter	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina/nemščina)
4	glavnina	Ubežniki torej vozijo z večjo močjo in pri tem porabijo več »hitre« energije kot kolesarji, ki se skrivajo v zavetrju glavnine .	glavna, večja skupina kolesarjev na dirki	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
5	hribolazec	Trening sprinta koristi vsem kolesarjem, tudi hribolazcem , saj je treba med samo dirko velikokrat pospeševati in tudi o zmagi pogosto odloča sprint med ubežniki.	kolesar, specializiran za vožnjo navzgor	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

6	kadenca	Večina kolesarjev doseže največjo moč v sprintu pri kadenci od 110 do 130 obr./min.	število obratov gonilke na minuto	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
7	klasika	V prvi dirki ne gre na zmago, pač pa so glavni cilji sezone spomladanske klasike , zato ni zaznati drastičnega zoževanja, pač pa le običajna dva manj zahtevna treninga pred dirko.	klasična dirka	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (klasična dirka)
8	kronometrist	Kolesarje delimo na sprinterje, kronometriste , gorske, ravninske in vsestranske kolesarje.	kolesar, specializiran za vožnjo na čas	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
9	MTB-kolesar ¹⁸	V veliki anaerobni zmogljivosti izstopajo tudi bivši MTB kolesarji .	gorski kolesar	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
10	peleton	Najbolj odmevne klasike (Milano–San Remo, Flandrija, Liege–Bastón–Liege, Pariz–Roubaix itd.) so zgodaj spomladi in hladno, deževno in vetrovno vreme še dodatno naredi selekcijo v » peletonu «.	glavna, večja skupina kolesarjev na dirki	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (francoščina)
11	prolog	Kratke prologe , ki so polni zaviranj in pospeševanj, običajno zelo dobro vozijo sprinterji.	uvodna etapa večetape dirke	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
12	ubežnik	Ubežniki torej vozijo z večjo močjo in pri tem porabijo več »hitre« energije kot kolesarji, ki se skrivajo v zavetrju glavnine.	kolesar, ki med dirko pridobi prednost pred drugimi kolesarji	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

¹⁸ zapis po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

PRILOGA 3: Analiza leksemov – strokovna revija

Št.	Izraz	Sobesedilo	Pomenski opis	Zgradbeni vidik	Analiza
1	11-reden	Komponente XX1 z 11-rednim zadnjim verižnikom in zgolj enojnim spredaj so trenutno edini tovrstni izdelek na tržišču, zato združevanje z ostalimi deli ni mogoče.	ki ima zadaj 11 zobnikov	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zmp
2	20-palčen	Za smrkavca 24-palčnika v tradicionalno Cannondalovi črno-belo-zeleni barvni kombinaciji, za smrklo pa seveda vijolično-črnega 20-palčnega »taprauga mountainbajka na prestave«.	ki ima kolesa velikosti 20 palcev	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zmp
3	20-palčnik	Glede na to, da imajo dame prednost, pa naj bo prvi opis 20-palčnika , ki je pravi punčkasto vijolično-roza-črn lepoteč.	kolo s kolesi velikosti 20 palcev	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (20-palčno kolo)
4	24-palčnik	Za smrkavca 24-palčnika v tradicionalno Cannondalovi črno-belo-zeleni barvni kombinaciji, za smrklo pa seveda vijolično-črnega 20-palčnega »taprauga mountainbajka na prestave«.	kolo s kolesi velikosti 24 palcev	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (24-palčno kolo)
5	26-palčnik	Vmesna velikost pa ponuja živahnost 26-palčnikov in del hitrosti večjih koles.	kolo s kolesi velikosti 26 palcev	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (26-palčno kolo)
6	26-palčno kolo	Če Satori popolnoma poseka 26-palčna kolesa s podobnim hodom na hitrih in odprtih poteh, pa se velika kolesa ne spopadejo enakovredno s počasnimi strmimi spusti, posejanimi z zaprtimi serpentinami.	kolo s kolesi velikosti 26 palcev	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
7	4-kros tekmovalec ¹⁹	Na prizorišča, kjer se istočasno odvijajo dirke 4X Pro toura, pa pridejo tudi 4 kros tekmovalci .	tekmovalec v 4-krosu	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti

¹⁹ zapis po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

8	4-kros ²⁰	Univerzitetni diplomirani inženir računalništva in informatike, produktni vodja kolesarskega programa v zreškem Uniorju, nekdanji tekmovalac v spustu in 4krosu , je gonilna sila modre ekipe, ki se iz leta v leto prebija višje.	tekmovalna disciplina na izločanje, podobna krosu, kjer so hkrati na progi štirje tekmovalci	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – four-cross)
9	4-kros kolo	Večino dela morajo še vedno opraviti roke in noge, za učenje prave tehnike pa je po njegovem mnenju dovolj že navadno 4-kros kolo .	kolo za 4-kros	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
10	aerobari ²¹	S Penseyresovimi aerobari imajo vsaj eno skupno lastnost – karbon.	nastavek za krmilo, ki kolesarju na kolesu omogočajo bolj aerodinamično pozicijo	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
11	aeronastavek	Kako pomembne so inovacije v kolesarstvu, dokazuje LeMondova zmaga, ki si jo je priboril v zaključnem kronometru z aerodinamično držo, ki so jo omogočali aeronastavki in polni zadnji obročnik.	nastavek za krmilo, ki kolesarju na kolesu omogočajo bolj aerodinamično pozicijo	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
12	aerorogovi ²²	Maier-Moussa je težavo pozicije rešil z » aerorogovi « – krmilo je z vrha krmilne cevi pomaknil na krono vilic, spremenil držo kolesarja in leta 1976 pustil svoj pečat pri doseganju hitrostnih rekordov prihajajočih generacij.	nastavki za krmilo, ki kolesarju na kolesu omogočajo bolj aerodinamično pozicijo	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
13	all-around vožnja	Fuji za Altamiro 2.2 pravi, da so sanje vsakega hribolazca in da je kolo kljub temu dovolj trdno, da bo ugodilo vsem potrebam pri tako imenovani all-around vožnji .	vožnja po razgibanem terenu	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti

²⁰ zapis po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

²¹ samo v množini

²² samo v množini

14	bajk	Not sem padel, ob kavi brskal po spletnih straneh, ure sem lahko debatiral o tehnologijah za dva/štirinajst ali o tehničnem problemu tretje spodnje stopnice na Lovrencu, tudi to sem vedel, v katerem taktu štikeljca Shandro v filmu Season odrine bajk s tistega nagnjenega dropa, hodil sem na kolesarske dopuste, kupoval letne karte in si poleg obveznega kolesa AM nakopal še serijo govedi DH in BMX-a za tehniko.	kolo	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
15	bajker	Gravitacijski » bajkerji « ne predstavljajo več kot pet odstotkov gorskih kolesarjev.	kolesar	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
16	bajkerski	Bajkerska bratovščina	kolesarski	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
17	banda	V parkih sem bil nekajkrat priča dretju kolesarjev na pešce, kadar se ti »nelegalno« znajdejo v bandi , ki po načelu plačam-imam pripada kolesarjem.	oster, močno nagnjen zavoj	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (nemščina)
18	bidon	Se vračati k avtomobilom po bidone s svežo pijačo v dresih državnega prvaka kot na primer Borut Božič.	kolesarska plastenka za vodo	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (francoščina)
19	bikepark	Dvakrat sem šla v bikepark , si tam sposodila kolo za spust in bila odločena, da je to šport zame.	kolesarski park	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
20	bloke(j) ²³	Za vpenjanje se uporabljajo že poznani blokeji , ki so na voljo v dveh verzijah in se razlikujejo v stranskem hodu.	ploščica na podplatu kolesarskega čevlja, ki omogoča vpetje v pedal	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In

²³ najpogosteje v množini, v ednini bloke ali blokej

21	BMX	Not sem padel, ob kavi brskal po spletnih straneh, ure sem lahko debatiral o tehnologijah za dva/štirinajst ali o tehničnem problemu tretje spodnje stopnice na Lovrencu, tudi to sem vedel, v katerem taktu štikeljca Shandro v filmu Season odrine bajk s tistega nagnjenega dropa, hodil sem na kolesarske dopuste, kupoval letne karte in si poleg obveznega kolesa AM nakopal še serijo govedi DH in BMX-a za tehniko.	kolo za BMX	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metonimija
22	BMX-kolo ²⁴	Imam še BMX kolo – bolj za zabavo kot zares.	kolo za BMX	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
23	bovden	Čeprav bi se kolega Fausto skorajda zagotovo zgražal nad podobo kolesa – najprej bi ga zmotili barva bovdnov ter neusklajenost traku krmila in sedeža, nato pa bi se obregnil še ob nalepke obročev in italijansko načičkanost –, je treba priznati, da je Nitro SL na pogled enostavno atraktiven.	plastičen ali gumijast ovoj, ki ščiti pletenice pred zunanjimi vplivi	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
24	brcanje	V zavojih pride do izraza tudi stabilnost zaradi malenkost nižje lege gonilne osi, ki pa seveda zahteva dodatno pozornost pri brcanju med visokimi kamni.	poganjanje kolesa	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
25	brevet	Z možem sva se na koncu sezone pomerila še v 204-kilometrskem brevetu .	daljša netekmovalna kolesarska preizkušnja z vmesnimi kontrolnimi točkami	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (francoščina)
26	cestarski	Greg LeMond je izkoristil prednost aerodinamične pozicije in po njegovi zmagi so aerobari Scott DH s triatlonske končno prišli tudi na cestarsko sceno.	ki je v povezavi s cestnim kolesarstvom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
27	cestaš	Za tistega, ki specialki pravi orodje ali sredstvo, je škoda, da je cestaš .	cestni kolesar	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In

²⁴ zapis po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

28	chainstay	Kratek 419-milimetrski » chainstay « in podaljšan prednji trikotnik, ki omogoča uporabo krajših krmilnih opor, naredita iz kolesa divjo igračko.	del ogrodja kolesa	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
29	ciklokros	Obenem so skrbeli tudi za mlade, saj je med mlajšimi mladinci Bogdan Ravbar postal prvak SFRJ, da niso pozabili niti na ciklokros , dokazuje naslov državnega prvaka Janeza Božiča.	tekmovalna disciplina v vožnji s prirejenimi cestnimi kolesi v naravnem okolju	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
30	ciklokros kolo	Neizmerno uživam, ko s ciklokros kolesom (hvala A2U Bikes, kolo je super, priporočam vsem) pridem na vrh dolgega vzpona in v znak zmago slavja dvignem roke.	kolo za ciklokros	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
31	ciklokrosist	Profesionalni ciklokrosisti sicer z lahkoto preskakujejo ovire, sama pa sem bila za prvič zadovoljna, da sem vse luknje in ovire prevozila v enem kosu in na kolesu.	tekmovalec v ciklokrosu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
32	disk zavora	Aluminijaste V-zavore z nastavitvijo odmika ročke od krmila povsem zadovoljijo otroške potrebe, za bolj ambiciozne (očke) pa so na okvirju tudi ušesa za montažo disk zavor .	zavora, pri katerih temelji zaviranje na stiskanju diska	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi
33	doping	KZS goji ničelno stopnjo tolerance do dopinga .	uporaba nedovoljenih sredstev za izboljšanje telesnih sposobnosti	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
34	dopingiranec	Sami dopingiranci !	uporabnik nedovoljenih sredstev	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
35	dopinška kontrola	Danec se je lahko veselil zmage s 26 sekundami prednosti pred Leipheimerjem, a Rasmussena so že naslednji dan zaradi izogibanja dopinškim kontrolam v pripravljalnem obdobju odpustili iz Rabobanka in odstranili z dirke.	sistematično testiranje športnikov za nedovoljena sredstva	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
36	dopinški	Če so dopinške afere zadnjih desetletij zelo načele ugled profesionalnega cestnega kolesarstva, so klasike tista tradicija, ki spominja in opominja, kakšne so v resnici korenine tega športa.	ki je v zvezi z dopingom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In

37	downhillerka	Prehitela vas je naša najboljša spustašica, zmagovalka evropskega iXS pokala in deveta »downhillerka« na UCI lestvici svetovnega pokala.	tekmovalka v spustu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
38	drop	Not sem padel, ob kavi brskal po spletnih straneh, ure sem lahko debatiral o tehnologijah za dva/štirinajst ali o tehničnem problemu tretje spodnje stopnice na Lovrencu, tudi to sem vedel, v katerem taktu štikeljca Shandro v filmu Season odrine bajk s tistega nagnjenega dropa , hodil sem na kolesarske dopuste, kupoval letne karte in si poleg obveznega kolesa AM nakopal še serijo govedi DH in BMX-a za tehniko.	skok čez odrezano rampo	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
39	dvokolesen	Občutek nemoči, jeze, celo krvoločnega sovražstva do neznanca, ki ti odtuji dvokolesnega življenjskega sopotnika, je namreč preboleč.	ki ima dve kolesi	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zmp
40	e-kolo	Toda tudi to še ni vse, na sejmu Eurobike boste lahko videli še nova e-kolesa , in to v presenetljivo veliko razredih.	električno kolo	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE e-tvorjenka
41	enduro geometrija	Če je karbon prevelik zalogaj in lahko preživite z dodatnimi kilogrami, imajo v naboru aluminijast vstopni model Comp, ki je krepko cenejši in ima še vedno spustom prijazno »enduro« geometrijo .	geometrija kolesa, prilagojena za vzdržljivostno vožnjo po razgibanem terenu	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
42	enduro kolo	Zaradi dodatne stabilnosti in »mirnosti« večjih koles se na ravnih spustih povsem enakovredno kosa z enduro kolesi .	kolo, prilagojeno za vzdržljivostno vožnjo po razgibanem terenu	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
43	enduro tekmovalec	V različici za sezono 2014 bo Slash zagotovo našel še več lastnikov vrstah enduro tekmovalcev , pritegnil pa bo tudi pozornost več ljubiteljev najbolj tehničnih poti.	tekmovalec v vzdržljivostni vožnji po razgibanem terenu	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti

44	enokolesnik	Ali pa, kolikšno je največje število kosov odpadkov, ki jih je komu uspelo pobrati, medtem ko se je naokoli vozil na monociklu (enokolesniku)?	kolo z enim kolesom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (enokolesno kolo)
45	enoprestaven	Na svoj račun bodo prišli tudi bolj garaški kolesarji, saj bo Crave na voljo tudi v enoprestavni različici s trdimi karbonskimi vilicami.	ki ima eno prestavo	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zmp
46	enoprestavnik	Za imidž so poskrbeli pri Pinarellu, na vas je le, da se odločite med enoprestavnikom ali muslauf kolesom.	kolo z eno prestavo	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (enoprestavno kolo)
47	enoslednica	Na položnih enoslednicah predstavlja glavno prednost večji odmik pedal od terena, zaradi katerega lahko nemoteno poganjamo.	ozka pot, dovolj široka le za eno kolo	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – singletrack)
48	enosledničar	Enosledničar	kolo za vožnjo po enoslednicah	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
49	fajfa	Zadnji neverjetni oblikovalski dosežek sem videl pri svoji težko pričakovani 3T fajfi , ki se imenuje Integra Garmin.	krmilna opora	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
50	fiksi	Kasneje, ko sem preizkusila prijateljičinega fiksija , sem morala priznati, da so tile dirkači kar pogumni, saj dirkanje z eno samo prestavo in brez zavor ni mačji kašelj.	kolo brez prostega teka	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
51	fitnes kolo	Slišimo lahko številna poimenovanja v stilu treking, hibridna ali fitnes kolesa , marsikdo pa takšne izdelke uvršča celo v segment mestnih, urbanih ali lifestyle koles.	kolo za rekreativno vožnjo po različnih podlagah	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi
52	fixed gear kolo	Ena izmed mojih kolesarskih novoletnih zaobljub je, da svoje kolesarske spretnosti nadgradim s » fixed gear « kolesom ali po domače muslaufom.	kolo brez prostega teka	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti

53	frirajd kolo	Razred frirajd koles je težko določiti, saj je mešanica zmogljivih enduro koles in okretnih spustaških ter kopice drugih tipov, ki so namenjeni gravitacijski zabavi.	kolo za frirajd	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
54	frirajderski	Tiste dni sem bil pač nedolžen rekreativec brez frirajderskega testosterona na silo, enduro tekmovalnosti, čelade, kamere in bajkerskih spletnih strani; še spoznanje, da ni slabo, če pred spustom spustiš tudi sedež, me je nekako zaobšlo.	ki je v povezavi s kolesarjenjem po razgibanem terenu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
55	fully	Osebnostno si upam trditi, da so odprti kamniti spusti z vsegorskim tventinajnerjem veliko bolj tekoči kot s tradicionalnimi 16-centimetrskimi »fullyji«.	polnovzmeteno kolo	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
56	furca	Ker privoščim udobje tudi želodcu, si za daljšo kolesarsko furco vzamem sendvič iz domače bombetke, napolnjene s domačimi kraškimi mesninami.	kolesarska vožnja	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Im
57	glavnina	A v osnovi gre na dirki za neverjeten boj med sprinterji in njihovimi pomočniki ter tistimi kolesarji, ki poskušajo dirko dobiti z napadom še pred sprintom glavnine .	glavna, večja skupina kolesarjev na dirki	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
58	gor(e)c	Pred leti sem si zaželel novega gorca ; iskal sem vrhunsko in, jasno, poceni mašino (kot da bi kaj takega obstajalo).	gorsko kolo	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (gorsko kolo)
59	gorska etapa	Tu se je ene izmed redkih zmag v gorskih etapah leta 1990 veselil tudi veliki Miguel Indurain, ki je tako opozoril nase.	etapa, ki večinoma poteka po hribovitem terenu in vključuje en ali več vzponov	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
60	gorski cilj	In gorski cilj na Bonettu mu je uspelo dobiti, le da potem tega ni znal dokončno izkoristiti.	etapni cilj na vrhu vzpona	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

61	gorsko kolesarstvo	Kolo, s katerim je mogoče početi skoraj vse, s poudarkom na zabavnejšem delu gorskega kolesarstva – spustu.	SNB: gôrsko kolesárstvo - ega -a s (ó, â) šport, pri katerem se vozi z gorskim kolesom: ljubitelji gorskega kolesarstva; Za šport in rekreacijo je v okolici domačije nešteto lepih možnosti, od gorskega kolesarstva in sprehodov do planinarjenja	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
62	gorsko kolo	V Italiji je gorsko kolo neprimerno lažje voziti, saj srečaš manj pohodnikov, v Sloveniji je gorsko kolo v hribih novost, ki tja še ni umeščena.	SNB: gôrsko koló -ega -ésa s (ó, ô ê) kolo z močnim okvirjem, širokimi platišči in veliko prestavami za vožnjo po manj urejenih poteh: vrhunsko gorsko kolo; žensko gorsko kolo; Vsak dan sede na svoje gorsko kolo in se odpravi osvajat najzahtevnejše vzpetine in premagovat koreninaste poti v okolici	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
63	gorskokolesarski	Dvaintridesetletnica iz Mengša je tisto dekle, ki zadnja leta z osvajanjem medalj med svetovno elito ruši mejnike in narekuje tempo slovenski gorskokolesarski sceni.	ki se nanaša na vožnjo z gorskimi kolesom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zmp
64	grupa	Takrat se bo zavedel, kako je kolesarstvo naporno, in bo mogoče celo prigrizel do vrha in takrat ne bo smel ... spustiti grupe .	skupina kolesarjev	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
65	grupetto	V rekreativnem športu razlika res ni velika, pri amaterskih in profesionalnih športnikih pa že nekaj odstotkov prinese razliko med stopničkami in grupettom ali pogodbo ta novo sezono.	zadnja skupina kolesarjev, ki pridejo v cilj	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (italijanščina)

66	hitri zapenjalec	Začelo se je z izumom hitrega zapenjalca .	mehanizem za vpetje kolesa na ogrodje brez uporabe orodja	večbesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (nemščina – Schnellspanner)
67	hod	Enduro si lahko omislimo z aluminijastim ali karbonskim okvirjem, 160 milimetri hoda spredaj in pol centimetra več zadaj.	dolžina največjega vdajanja (prednjega ali zadnjega) vzmetenja	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
68	hribolazec	Fuji za Altamiro 2.2 pravi, da so sanje vsakega hribolazca in da je kolo kljub temu dovolj trdno, da bo ugodilo vsem potrebam pri tako imenovani all-around vožnji.	kolesar, specializiran za vožnjo navzgor	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
69	hupser	Plezanje na strme hupserje s tehničnimi odseki je postalo precej bolj enostavno.	kratek strm klanec	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (hrvaščina)
70	imbus ključ	Če nimajo posebne vrednosti, pa je bolje, da se uporabljajo navojni zapenjalci, za katere potrebujemo viličasti ali imbus ključ .	šestkotno kolesarsko orodje	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
71	kadenca	Več pozornosti smo namenili predvsem kadenci , ki je vsaj po ravnini morala znašati okrog sto obratov na minuto.	število obratov gonilke na minuto	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
72	karbon	Če je karbon prevelik zalogaj in lahko preživite z dodatnimi kilogrami, imajo v naboru aluminijast vstopni model Comp, ki je krepko cenejši in ima še vedno spustom prijazno »enduro« geometrijo.	lahek, zelo trden material	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
73	karbonski	Privijamo nežno, da ne poškodujemo karbonskih komponent.	ki je v zvezi s karbonom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
74	kaseta	Zadnja kaseta je sestavljena iz več verižnikov – serijske komponente so povečini od 9- do 11-redne, v splošnem pa veljata dve nenapisani pravili.	po velikosti zloženi zadnji zobniki	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
75	klasika	Leto 2012 je preseglo pričakovanja, saj smo s povprečnimi kolesarji zmagovali tudi na prvorazrednih klasikah .	klasična dirka	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (klasična dirka)

76	klik pedal	Pogled v prihodnost – pravzaprav v sedanjost: klik pedala s senzorjem moči!	pedal, v katerega se vpnemo s kolesarskimi čevlji	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi
77	klunker	Torej ste bili tudi eden izmed prvih predelovalcev Schwinnov v klunkerje ?	v gorsko kolo predelano mestno kolo	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
78	kolo AM	Not sem padel, ob kavi brskal po spletnih straneh, ure sem lahko debatiral o tehnologijah za dva/štirinajst ali o tehničnem problemu tretje spodnje stopnice na Lovrencu, tudi to sem vedel, v katerem taktu štikeljca Shandro v filmu Season odrine bajk s tistega nagnjenega dropa, hodil sem na kolesarske dopuste, kupoval letne karte in si poleg obveznega kolesa AM nakopal še serijo govedi DH in BMX-a za tehniko.	kolo za vožnjo po razgibanem terenu	večbesedni leksem	desni prilastek – neujemalni
79	kolo XC	Neredko kolesarimo skupaj, le da takrat izberemo poti, primerne za kolesa XC .	kolo za disciplino, imenovano XC (kros)	večbesedni leksem	desni prilastek – neujemalni
80	kolo za dirt	Od ostalih ukradenih koles je nekdo pribeležil »kolo za samokolnico«, drugače pa je bilo poleg mestnih, gorskih in cestnih koles ukradenih največ trekingov, našla pa so se tudi kolesa za dirt in enoprestavniki.	kolo za disciplino, imenovano dirt	večbesedni leksem	desni prilastek – predložni
81	kompakt	Šibka točka kompakta so predvsem visoke hitrosti, saj na primer razmerje 50/11 omogoča poganjanje z visoko kadenco le nekje do 55 oziroma 60 kilometrov na uro.	gonilka z dvema zobnikoma, ki omogoča ugodnejša prestavna razmerja za vožnjo v klanec	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
82	kontinentalna ekipa	Če ni elitne kategorije ali kontinentalne ekipe , to ni taka škoda.	profesionalna kolesarska ekipa, ki tekmuje na dirkah mednarodne kolesarske zveze	večbesedni leksem	metaforična SBZ (metaforičnost vezana na prilastek) levi prilastek – pridevniški
83	koza	Triatlonska koza je še ena želja.	kolo za kronometer ali kolesarski del triatlona	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
84	krmilna opora	Kratek 419-milimetrski »chainstay« in podaljšan prednji trikotnik, ki omogoča uporabo krajših krmilnih opor , naredita iz kolesa divjo igračko.	cev, ki povezuje krmilo in vilice	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

85	kronometer	Na koncu mu je Indurain prepustil etapo, sam pa je že naslednji dan prepričljivo dobil kronometer .	tekmovalna disciplina v vožnji na čas	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metonimija
86	kronometrca	Domov je pripeljal novo » kronometrco «, saj bo na svetovnem prvenstvu nastopil v vožnji na čas.	kolo za vožnjo na čas	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE poenobesednje (kronometrsko kolo)
87	kros kolo	Vsestransko polnovzmeteno kolo s 110 milimetri hoda, ki združuje vozne lastnosti trail in kros koles , bo opremljeno s premijskimi komponentami in nazivom S-Works.	kolo za kros	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi
88	kros na izpadanje	Ko je Miha Halzer postal podprvak v krosu na izpadanje , smo ga skupaj s svežim svetovnim prvakom U19 Matejem Mohoričem uvrstili na naslovnico.	tekmovalna disciplina v vožnji na kratki krožni progi, kjer hkrati tekmujejo štirje kolesarji, najhitrejša dva se uvrstita naprej	večbesedni leksem	desni prilastek – predložni
89	krosaški	Še sreča, da gre za krosaško kolo, ki mu na spustih praviloma ne spuščamo sedeža.	ki je v zvezi s krosom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
90	krosistka	Za Zarjo Černilogar, ki uspehe » krosistke « Tanje Žakelj dopolnjuje v spustu, je najuspešnejša sezona in svetovni vrh se, vsaj izza tekmovalnega traku, zdi vražje blizu.	tekmovalka v krosu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
91	krosovski	Bolj domače se bodo na njem počutili kolesarji s krosovsko zgodovino, lačni hitrega vzpenjanja proti spustom.	ki je v zvezi s krosom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
92	kruzer	Takrat so bila gorska kolesa mešanica kruzerja , BMX-a in spusta z gore Repack.	udobno mestno kolo	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
93	kruzer kolo	Geometrije kruzer koles , iz katerih smo izhajali, res ni bilo težko nadgraditi za potrebe gorskega kolesarstva.	udobno mestno kolo	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
94	lifestyle kolo	Slišimo lahko številna poimenovanja v stilu treking, hibridna ali fitnes kolesa, marsikdo pa takšne izdelke uvršča celo v segment mestnih, urbanih ali lifestyle koles .	kolo za rekreativno vožnjo po različnih podlagah	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti

95	mavrična majica	Po zmagi v Veroni leta 2004, ko sem med mladinkami oblekla svojo prvo mavrično majico , pa sem spremenila mnenje.	nagrada za najboljšega v obliki majice v mavričnih barvah	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
96	mikrovzmetenje	Prvi Synapse je luč sveta ugledal leta 2006, številne kupce pa je prepričal s krajšo razdaljo do krmila, višjo glavo okvirja in mikrovzmetenjem S.A.V.E.	posebej oblikovano ogrodje kolesa, ki blaži tresljaje	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
97	mleko	To je tudi razlog, da nekateri tudi v sisteme UST preventivno nalivajo tesnilno » mleko «.	tesnilna tekočina za plašče brez zračnic	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
98	modra majica	Jure Zrimšek je leta 2002 oblekel modro majico evropskega prvaka v dirki na točke na velodromu.	nagrada za najboljšega v obliki majice v modri barvi	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
99	monocikel	Ali pa, kolikšno je največje število kosov odpadkov, ki jih je komu uspelo pobrati, medtem ko se je naokoli vozil na monociklu (enokolesniku)?	kolo z enim kolesom	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (francoščina)
100	monokok okvir	Monokok okvir je razdeljen na dve funkcionalni območji.	okvir kolesa, narejen iz enega kosa	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
101	MTB-dirka ²⁵	Po spomladanskih cestnih klasikah pa se bom že letos preizkusila tudi na kakšni MTB dirki .	dirka v gorskem kolesarstvu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
102	MTB-runda ²⁶	Natalija Anderluh je vzporedno s tradicionalnimi (mešanimi) cestnimi in MTB rundami zagnala še izključni žensko cestno rundo.	neformalna vsakotedenska skupinska vožnja večjega števila gorskih kolesarjev	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
103	muskelfiber	Kakor koli že, veliko dela je moral vložiti v svoje rezultate – nihče drug ni namesto njega treniral v dežju in mrazu, nihče drug ni prenašal njegovega muskelfibra ...	bolečina v mišicah kot posledica napora	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (nemščina)
104	muslauf	Ena izmed mojih kolesarskih novoletnih zaobljub je, da svoje kolesarske spretnosti nadgradim s »fixed gear« kolesom ali po domače muslaufom .	kolo brez prostega teka	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (nemščina)

²⁵ po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

²⁶ po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

105	muslauf kolo	Za imidž so poskrbeli pri Pinarellu, na vas je le, da se odločite med enoprestavnikom ali muslauf kolesom .	kolo brez prostega teka	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
106	muslaufar	Ko sem opazovala, kako so muslaufarke in muslaufarji z vsega sveta na svojih unikatnih specialkah drveli po dober kilometer dolgi ovinkasti trasi, me je spreletaval srh.	kolesar na kolesu brez prostega teka	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
107	muslaufarka	Ko sem opazovala, kako so muslaufarke in muslaufarji z vsega sveta na svojih unikatnih specialkah drveli po dober kilometer dolgi ovinkasti trasi, me je spreletaval srh.	kolesarka na kolesu brez prostega teka	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
108	nevzmeten	Za nevzmeteno kolo je po mojem mnenju tventinajner super izbira, za vzmeteno pa 650b.	ki nima vzmetenja	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Se
109	obročnik	Debele tubularje so napolnili s tlakom petih barov, da skupaj s širokimi aluminijastimi obročniki s 36 naperami pobirajo tresljaje.	platišče na kolesu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
110	peloton	Upam, da je novi predsednik kolesarski borec in da ne bo na vrhu klanca spustil pelotona .	glavna, večja skupina kolesarjev na dirki	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (francoščina)
111	plašč tubeless	Obročnike lahko enostavno, brez lepljenja traku, uporabljate s plašči tubeless ali tubeless ready.	plašč za uporabo brez zračnic	večbesedni leksem	desni prilastek – neujemalni
112	pletenica	Široka in stožčasta glava okvirja ter notranja napeljava bovdnov in pletenic	žica za mehansko upravljanje zavor in prestav	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
113	plezanje	Trail kolesa spadajo v lažji spekter vsegorskih koles, s katerimi bomo malce težje konkurirali na tehnično zahtevnih enduro dirkah, so pa z razponom hoda 120–150 milimetrov in nekoliko okretnejšo geometrijo zabavnejša na tekočih stezah in opazno hitrejša ter lažja za plezanje navkreber kot enduro kolesa.	vzpenjanje s kolesom po klancih z velikim naklonom	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
114	podrt	Statori s svojimi velikimi kolesi res ni najlažje in najbolj odzivno kolo v namenskem razredu, je pa za tventinajnerja neverjetno okreten, podrt in presenetljivo tog.	ki ima spremenjeno geometrijo okvirja	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

115	podsežna cev	Kot podsežne cevi je moral biti bolj strm, krmilna opora pa je morala biti bolj položna.	cev, ki povezuje okvir in sedež	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
116	polnovzmeten	Marsikateri proizvajalec skuša s 100-milimetrskim polnovzmetenim tventinajnerjem zadovoljiti tekmovalni in uživaško nastrojene kolesarje, kar seveda vodi v sklepanje kompromisov.	ki je vzmeten spredaj in zadaj	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – full suspension)
117	polnovzmetenec	Najprej sem naletel na ustrezne žanrske spletne strani, nato pa so po trgovinah začeli nastavljeni polnovzmetence in jim z vsakim letom nižati cene.	kolo z vzmetenjem spredaj in zadaj	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (polnovzmeteno kolo)
118	pol tubular	Poltubular ali tubular, odločitev je vaša, a če ne uživate v hlapih lepila, potem se raje držite sistema z zračnico.	vrsta obročnika, kjer se pod plašč namesti zračnica	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Se
119	potopna sedežna opora	Pohvaliti velja tudi potopno sedežno oporo Command Post BlackLite, ki se je po stotinah ur na terenu izkazala kot zanesljiva izbira, ki ne zahteva pretiranega vzdrževanja.	sedežna opora, ki jo lahko kolesar med vožnjo s pritiskom na gumb skrajša tako, da se ta pogrezne v cev pod sedežem.	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
120	powermeter	Teorijo treniranja s kolesarskim merilnikom moči lahko tako združimo v naslednjih nekaj točk, ki vas bodo, ali pa ne, prepričale v uporabo »powermetra« .	merilec moči	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
121	prestavno razmerje	Vodilo v Tandemu z menjalnikom X0 Type2 poskrbi, da je veriga napeta in med spustom ne zapuša izbranega prestavnega razmerja .	nastavitev prestav na kolesu, razmerje med številom prestav in velikostjo zobnikov	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
122	prestavno-zavoren	Okvir Olympie Karbo Two se tako lahko pohvali z udobjem pri kolesarjenju, tipično italijansko in prav nič špartansko poslikavo, v celoti v notranjost skrito prestavno-zavorno napeljavo, predimenzionirano glavo okvirja ter ne nazadnje z razširjenim pogonskim delom okvirja.	ki se nanaša na prestavni in zavorni mehanizem	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zprir

123	prestavno-zavorni sistem	Prestavno-zavorni sistem Shimano Ultegra Di2, kompaktna gonilka Rotor 3DF s povsem okroglimi verižniki, zadnji verižniki Shimano 105, veriga KMC X10 na pogled ne delujejo povsem usklajeno, čeprav se v praksi zelo raznolika kombinacija obnese brez težav.	mehanizem prestavljanja in zaviranja	večbесedni leksem	levi prilastek – pridevniški
124	prolog	Tudi kronometer ali pa dolg prolog bo.	uvodna etapa večetaпne dirke	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
125	protidopinški	Zato me veseli, da je kolesarstvo zaradi najstrožjega in najbolj dodelanega protidopinškega sistema, ki so ga začeli kopirati tudi v drugih športih, v zadnjem obdobju med najčistejšimi.	ki se nanaša na boj proti dopingu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Tpz
126	pump proga	Z njim grem na pump progo ali pa se igram med potjo na sladoled.	proga z valovitimi vzpetinami, ki jo kolesarji prevozijo brez poganjanja pedal	večbесedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
127	pump track ²⁷	Lotevajo se tudi gradnje pump tracka , ki bo po besedah šefa parka Matica Brojana s površino 2700 kvadratnih metrov in težavnostno razgiban (z večjimi in manjšimi nasipi), da se ga bomo lahko lotili s kakršnim koli gorskim kolesom.	proga z valovitimi vzpetinami, ki jo kolesarji prevozijo brez poganjanja pedal	večbесedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
128	rider	Oprema riderjev	kolesar	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (angleščina)
129	rumena majica	Ob tej zgodbi se mi je velikokrat pred očmi prikazala fotografija Lancea Armstronga, ki jo je objavil na Twitterju: na svojem domu v Teksasu mirno počiva pod sedmimi uokvirjenimi rumenimi majicami , ki jih je osvojil na sedmih zaporednih dirkah po Franciji.	nagrada za najboljšega v obliki majice v rumeni barvi	večbесedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik

²⁷ tudi pump-track

130	runda	Tudi sam vozim na rundah .	neformalna vsakotedenska skupinska vožnja večjega števila kolesarjev po vnaprej določeni krožni poti	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metonimija
131	rundaš	Sami ali z izbrano skupino rundašev .	udeleženec runde	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
132	sedežna opora	Vse različice bodo imele napeljavo pletenic in potopne sedežne opore speljane v notranjosti okvirja.	cev, ki povezuje okvir in sedež	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
133	singlica	V gorskem kolesarstvu sem bil aktiven skoraj 5 let in še vedno se rad kdaj pa kdaj zapeljem po lokalnih singlicah .	ozka pot, dovolj široka le za eno kolo	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
134	skok	Ko skoki niso zalegli, jih je utrujal z ubijalskim ritmom.	hiter pospešek enega izmed kolesarjev v skupini, katerega namen je izčrpavati tekmece	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
135	SPD-pedal	Izjema je Shimanov sistem SPD (Shimano Pedaling Dynamics) v letu 1990, ki je postal tako priljubljen, da so množice naziv SPD-pedala prevzele kar za vse sisteme klik pedal.	pedal, v katerega se vpnemo s kolesarskimi čevlji	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
136	specialkar	Kdor ni patološko mahnjen na svojo specialko, se po mojem mnenju ne more imeti za specialkarja .	cestni kolesar	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
137	spiner	Za mrzle dni pa je doma spiner .	sobno kolo z vztrajnikom	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
138	spremljevalna ekipa	Proti večeru smo prispeli na cilj, in ker smo prvič postavljali šotore, je trajalo nekaj dlje, preden smo se usedli k večerji v glavni šotor, ki ga je postavila spremljevalna ekipa .	ekipa ljudi, ki skrbijo za kolesarjevo prehrano, masažo, prenočišče ipd.	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
139	spustaš	Spustašev se še vedno drži stereotip, da se zgolj vozijo po hribu navzdol in da sta merilo uspeha drznost in pripravljenost na poškodbe.	tekmovalec v spustu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In

140	spustašica	Prehitela vas je naša najboljša spustašica , zmagovalka evropskega iXS pokala in deveta »downhillerka« na UCI lestvici svetovnega pokala.	tekmovalka v spustu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
141	spustaška dirka	Ker je izdelan za enduro preizkušnje, se z njim res ne spleča odpraviti na maraton ali spustaško dirko .	tekmovanje v spustu	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
142	spustaški	Razred frirajd koles je težko določiti, saj je mešanica zmogljivih enduro koles in okretnih spustaških ter kopice drugih tipov, ki so namenjeni gravitacijski zabavi.	ki se nanaša na spust	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
143	spustaško kolo	Manjša medosna razdalja sicer ne ponuja stabilnosti spustaških koles , vendar pri Enduru pričakujemo in dobimo veliko okretnejšo šasijo.	kolo za spust	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
144	superlahek	No, Scott ima še nekaj novosti! Nove čelade z varnostnim sistemom MIPS (tudi za enduro), več superlahkih oblačil (tudi za dekleta), nove cestne in MTB čevlje, večji razpon komponent Syncros, ki sedaj zajema tudi cestna krmila in opore premera 35 milimetrov.	zelo lahek	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Se
145	šajba	Slovenci smo tako hitro zapopadli kolesarjenje, da s taveliko šajbo prehitevamo potek kolesarske revolucije.	sprednji zobnik	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (nemščina)
146	šprinterka ²⁸	Kako se sliši, ko šprinterko vtaknemo v pedalo?	kolesarski čevlji	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
147	tačka	Medtem ko se Sport Touringi šibijo pod težo blatnikov, luči in prtljažnika, so Trekking Offroadi opremljeni izključno s tačko .	opora, na katero naslonimo kolo, da stoji samostojno	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

²⁸ naglas na prvem zlogu

148	trail kolo	Trail kolesa spadajo v lažji spekter vsegorskih koles, s katerimi bomo malce težje konkurirali na tehnično zahtevnih enduro dirkah, so pa z razponom hoda 120–150 milimetrov in nekoliko okretnejšo geometrijo zabavnejša na tekočih stezah in opazno hitrejša ter lažja za plezanje navkreber kot enduro kolesa.	kolo za vožnjo po razgibanem terenu	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
149	traktor	Na eni strani pionir, tako rekoč izumitelj gorskega kolesa Tom Ritchey zavrača idejo, da bi se na » traktorje « prikradle elektronske prestave, in hkrati trdi, da so današnje »novosti« samo preobleke že vidnega v preteklosti, na drugi dolgoletni urednik revije Bike – ene izmed prvih gorskokolesarskih revij, ki je s 100.000 izvodi še vedno največji evropski kolesarski mesečnik – navija za električna kolesa.	gorsko kolo	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
150	traktorist	Spominjam se, od tega je že dobro desetletje, kako smo kolesarske kilometre nabirali še kot » traktoristi «.	kolesar na gorskem kolesu	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
151	trdak	Če ne iščete tekmovalnega kolesa ali vrhunškega nadomestka za » trdaka «, poglejte raje za obilneje vzmetenim Triggerjem ali 26-palčnim RZ120, ki vas bosta do cilja zapeljala počasneje, bodo pa dolgi spusti zabavnejši.	spredaj vzmeteno kolo za kros	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (trdo kolo)
152	treking	Od ostalih ukradenih koles je nekdo pribeležil »kolo za samokolnico«, drugače pa je bilo poleg mestnih, gorskih in cestnih koles ukradenih največ trekingov , našla pa so se tudi kolesa za dirt in enoprestavniki.	kolo za rekreativno kolesarjenje na daljše razdalje	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
153	treking kolo	Geoff Apps je šel še dlje in uporabljal tudi obročnike 700c, katerih premer je poleg cestnih in treking koles enak današnjim tventinajnerjem.	kolo za rekreativno kolesarjenje na daljše razdalje	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti

154	trenažer	Seveda je trenažer nekaj svetega tudi doma in nad dejstvom, da stoji sredi stanovanja, se nihče ne pritožuje.	SNB: trenažêr -ja m (ê) 1. rekreacijska naprava za krepitev mišic in povečanje telesne pripravljenosti: Za vadbo doma so proizvajalci izdelali večnamenske trenažerje, s katerimi lahko ob manjših prilagoditvah krepimo vse glavne in pomembnejše mišične skupine 2. rekreacijska naprava za kolesarjenje na mestu, v katero se vpne kolo in ki omogoča posnemanje kolesarjenja po različno zahtevnih terenih: Trenažer omogoča, da običajno kolo uporabljate tudi v prostoru in kolesarite celo leto 3. naprava, s katero se umetno ustvarja ustrezne pogoje za urjenje opravljanja določenih nalog, zlasti v vojski: Opravljal je službo inštruktorja na trenažerjih za vojaške pilote E (↑)trenáža	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
155	trikotnik	Kratek 419-milimetrski »chainstay« in podaljšan prednji trikotnik , ki omogoča uporabo krajših krmilnih opor, naredita iz kolesa divjo igračko.	spretni del ogródja v obliki trikotnika	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

156	tripla	Celotna oprema Shimano XT prinaša s »triplo« širok razpon prestav, med katerimi po novem hitreje prestavljamo.	gonilka s tremi zobniki	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
157	tubular	Debele tubularje so napolnili s tlakom petih barov, da skupaj s širokimi aluminijastimi obročniki s 36 naperami pobirajo tresljaje.	plašč za uporabo brez zračnic	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
158	tubular obročnik	Karbonski tubular obročniki višine 50 milimetrov, ki so prepleteni s Sapimovi naperami in tuljavkami, aluminijasta krmilna opora in krmilo, izdelano iz karbonskih vlaken, so izdelki serije 4ZA Cirrus Pro, sedež pa nosi napis 4ZA Stratos.	vrsta obročnika, kjer pod plašč ni treba namestiti zračnice	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
159	tuljavka	Tuljavke , pokrov krmilne cevi, vijak zapenjala sedežne opore in njena glava, vse to so pri Ovalu obarvali enotno, da bi Altamiri dodali nekaj vrednosti.	kovinska priprava, ki pripenja napere na obročnik	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Im
160	turni kolesar	Velika večina pa je, kot jim pravimo mi, turnih kolesarjev .	kolesar, ki kolesari na daljših razdaljah v naravnem okolju	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
161	turno kolesarstvo	Zagotovo turno kolesarstvo , kjer se bo število kolesarjev povečevalo, hitreje tudi na račun električnih koles.	kolesarjenje na daljših razdaljah v naravnem okolju	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
162	tventinajner	Statori s svojimi velikimi kolesi res ni najlažje in najbolj odzivno kolo v namenskem razredu, je pa za tventinajnerja neverjetno okreten, podrt in presenetljivo tog.	kolo s kolesi velikosti 29 palcev	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
163	tventinajnerski	Trance je kljub dodatnemu hodu okretnejši in kar vabi voznika na tventinajnerski ples po zahtevnejših spustih.	ki je v zvezi z 29-palčnimi kolesi	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
164	U-ključavnica	U-ključavnice se najbolj upirajo vlomilcem s kladivi in dleti.	ključavnica v obliki črke U	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – U-lock)
165	ultrakolesarjenje	V Sloveniji od ultrakolesarjenja ni mogoče živeti.	kolesarjenje na zelo dolge razdalje	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Se

166	ultrakolesarska preizkušnja	Leta 2010 je nastopil na prvi ultrakolesarski preizkušnji .	tekmovanje v kolesarjenju na zelo dolge razdalje	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
167	ultrakolesarstvo	Ena izmed najbolj markantnih osebnosti ultrakolesarstva .	kolesarska disciplina v vožnji na zelo dolge razdalje	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Se
168	ultralahek	Okvir je izdelan iz ultralahke aluminijaste zlitine, ki so jo Francozi poimenovali s Supreme 6 in je na voljo v štirih velikostih – 50, 54, 57 in 60, pri čemer so te velikosti manjše od števil, ki smo jih vajeni iz razreda cestnih koles.	ki je zelo lahek	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Se
169	ultraš	Čare kolesarstva je odkril pred petimi leti in v kratkem času z neverjetnim odrekanjem postal izjemno uspešen ultraš .	kolesar na zelo dolge razdalje	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
170	verižnik	To pomeni, da je klance tudi nekoliko težje odpeljati in še kako prav pride gonilka s tremi verižniki .	zobnik	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
171	vklopni pedal	Ne morem si pripisovati zaslug za izum vklopnih pedal .	pedal, v katerega se vpnemo s kolesarskimi čevlji	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
172	vlak	Hotel sem celo v beg, vendar sem videl, kako močan je Fassin vlak .	kolesarska taktika, ko kolesarji iste ekipe z vožnjo v koloni in menjavanjem na čelu narekujejo tempo oz. pripravljajo dobro izhodišče za sprint glavnega kolesarja	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
173	vodonoša	Da si bil vseskozi samo Ropretova senca, vodonoša , zamašek, mašilo...	kolesar pomočnik, ki prenaša hrano in pijačo do drugih kolesarjev v ekipi	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zmp
174	vožnja na čas	Še prej je postal olimpijski prvak v vožnji na čas , medtem ko je na zahtevo sponzorjev startal na Vuelti, ki pa je ni končal.	tekmovanje v posamični vožnji, kjer zmaga kolesar, ki na progi doseže najboljši čas	večbesedni leksem	desni prilastek – predložni

175	vsegorsko kolo	V netekmovalnih očeh je Enduro spustom namenjeno vsegorsko kolo, od katerega pa se pričakuje – in tudi dobi – zmožnost hitrega vzpenjanja.	kolo za vožnjo po razgibanem terenu	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
176	V-zavora	Aluminijaste V-zavore z nastavitvijo odmika ročke od krmila povsem zadovoljijo otroške potrebe, za bolj ambiciozne (očke) pa so na okvirju tudi ušesa za montažo disk zavor.	zavore v obliki črke V, s katerimi zaviramo s pomočjo stiskanja obročnika	enobesedni leksem	PREVZETO – pomenski kalk (angleščina – V-brake)
177	XC-kolo ²⁹	Po zadnji dirki je na XC kolo sedla le še na vzponu na Ledine.	kolo za XC	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Zom
178	zapenjalo	Tuljavke, pokrov krmilne cevi, vijak zapenjalo sedežne opore in njena glava, vse to so pri Ovalu obarvali enotno, da bi Altamiri dodali nekaj vrednosti.	mehanizem za zapenjanje brez uporabe orodja	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
179	zavora cantilever	Bile so toliko boljše od zavor cantilever , da so se mnogi pritoževali zaradi prevelike zavorne moči.	vrsta zavor	večbesedni leksem	desni prilastek – neujemalni
180	zavorna čeljust	Zavorne čeljusti skupine Red 22	mehanizem za zaviranje	večbesedni leksem	metaforična SBZ (metaforičnost vezana na jedro) levi prilastek – pridevniški
181	zelena majica	Zelena majica je pristala pri nas in letos smo bili tako zares v celoti zeleni.	nagrada za najboljšega v obliki majice v zeleni barvi	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik

²⁹ po pravopisnem pravilu (*Slovenski pravopis* 2001: 47)

PRILOGA 4: Analiza leksemov – publicistična besedila

Št.	Izraz	Sobesedilo	Pomenski opis	Zgradbeni vidik	Analiza
1	29-palčno kolo	Poleg tega mi zelo ustreza 29-palčno kolo.	kolo, ki ima kolesa velikosti 29 palcev	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
2	bela majica	V vožnji na čas je Kolumbijec Nairo Quintana (za Froomom je zaostal za 3:28 minute) izgubil belo majico najboljšega mladega kolesarja, ki jo je oblekel odlični Poljak Michal Kwiatkowski.	nagrada za najboljšega v obliki majice v beli barvi	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
3	bidon	Dela je bilo seveda veliko, saj sem ob masažah skrbel za bidone s pijačo, hrano na okrepčilnih postajah in osvežitev v cilju.	kolesarska plastenka za vodo	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (francoščina)
4	bike park	Poleg tega sem za sprostitev obiskala tudi » bike park « na Javorniku.	kolesarski park	večbesedni leksem	levi prilastek – nesklonljivi, prevzeti
5	biološki potni list	Po dveletni prestani kazni zaradi neustreznega biološkega potnega lista se je nekdanji kolesar Save vrnil v staro jato.	evidenca kolesarjevih krvnih vrednosti, katerih odstopanje vodi v protidopinške sankcije	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
6	cestno kolesarstvo	Res ima cestno kolesarstvo daljšo tradicijo, toda počasi tudi mi z našimi rezultati pridobivamo na veljavi.	kolesarstvo, pri katerem kolesarji vozijo po cesti s posebej za to prilagojenimi kolesi	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
7	cestno kolo	Dokler ima tako visoke cilje in možnosti napredovanja v gorskem kolesarstvu, nima razloga niti želje, da bi razmišljala o cestnem kolesu .	kolo za vožnjo po cesti	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
8	doping	Zmagovalec 14. etape, skupno pa 9. na dirki si je s krvnim dopingom pomagal že na prvi etapi 4. maja.	uporaba nedovoljenih sredstev za izboljšanje telesnih sposobnosti	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
9	dopingiran	Dopingiran tudi Santambrogio	ki je pod vplivom nedovoljenih sredstev	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In

10	dopinški	Razvpiti Danilo di Luca je imel na letošnji kolesarski dirki po Italiji družbo med dopinškimi grešniki.	ki je v zvezi z dopingom	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
11	eliminator	Danes eliminator s Klemenčičevo	tekmovalna disciplina v vožnji na kratki krožni progi, kjer hkrati tekmujejo štirje kolesarji, najhitrejša dva se uvrstita naprej	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
12	enduro	Nazadnje na Koroškem, kjer je tudi nastopila v enduru in zmagala.	tekmovalna disciplina v vzdržljivostni vožnji po razgibanem terenu	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (angleščina)
13	glavnina	Simon Šilak in Jani Brajkovič kolesarita v glavnini , ki čaka na kraljevsko 7. etapo in zaključni kronometer.	glavna, večja skupina kolesarjev na dirki	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
14	gorska etapa	V zadnjih dveh gorskih etapah čaka Štajerca v dresu baskovskega moštva Euskaltel še zelo trdo delo.	etapa, ki večinoma poteka po hribovitem terenu in vključuje en ali več vzponov	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
15	gorski kolesar	Tudi na tretji tekmi svetovnega pokala gorskih kolesarjev v krosu na izpadanje je Hrastničan Miha Halzer do zadnjega lovil zmago.	SNB: gōrski kolesār -ega -ja m, člov. (ó, á) kdor se ukvarja z gorskimi kolesarstvom: dirka gorskih kolesarjev; prvenstvo gorskih kolesarjev; Razgibano Polhograjsko hribovje privablja številne popotnike, izletnike, sprehajalce in gorske kolesarje	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
16	gorski kronometer	Danes je na sporedu gorski kronometer – prva od treh zaključnih ur resnice za vse favorite.	tekmovalje v vožnji na čas, ki večinoma poteka po hribovitem terenu in vključuje en ali več vzponov	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški

17	gorsko kolesarstvo	Mislim, da je novemu predsedniku gorsko kolesarstvo kar všeč.	SNB: gôrsko kolesárstvo - ega -a s (ó, â) šport, pri katerem se vozi z gorskim kolesom: ljubitelji gorskega kolesarstva; Za šport in rekreacijo je v okolici domačije nešteto lepih možnosti, od gorskega kolesarstva in sprehodov do planinarjenja	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
18	hribolazec	Tako kot vsi Kolumbijci je sijajen hribolazec , a tudi nepredvidljiv.	kolesar, specializiran za vožnjo navzgor	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
19	kilometrina	Najprej se je popolnoma pozdravil in nabiral kilometrino za poletje.	prevoženi kilometri	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
20	klasični šprint	Na ravninski trasi ob reki Schelde (na francoskem ozemlju se imenuje Escaut) bo imel v klasičnem šprintu odlično priložnost za dober rezultat, saj je v zelo dobri formi.	cestna tekmovalna disciplina, kjer se dirka zaključi s sprintom več kolesarjev	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
21	klasika	Na enotedenskih preizkušnjah Po Andaluziji (zasedel je 26. mesto), Tirensko-Jadransko morje (50.), Po Baskiji (odstopil) in Po Romandiji (23.) ter enodnevnih – klasiki Almeria (26.) in Murcia (19.) – je bil globoko pod svojim dolgoletnim povprečjem.	klasična dirka	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE – poenobesedenje (klasična dirka)
22	kolesarski park	Del je speljan skozi kolesarski park , tam bo dirka hitra in tekoča.	naravne površine, namenjene vožnji z gorskim kolesom	večbesedni leksem	metaforična SBZ (metaforičnost vezana na jedro) levi prilastek – pridevniški
23	kriterij	Z zmago na kriteriju Dauphine potrdil dobro formo za Tour	dirka, pri kateri kolesarji tekmujejo na kratki krožni progi	enobesedni leksem	PREVZETO – sistemska prevzetost (francoščina/angleščina)
24	kronometer	Po jutrišnjem kronometru bomo videli, kako naprej, zagotovo pa bo ekipa naredila vse, da izniči nesrečni zaostanek.	tekmovalna disciplina v vožnji na čas	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metonimija

25	kronometrist	Zaradi dirk v tujini bodo manjkali glavni slovenski kronometristi .	kolesar, specializiran za vožnjo na čas	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE In
26	olimpijski kros	Naslednji konec tedna bo v Val di Sole tudi nova dirka olimpijskega krosa z vodilno v svetovnem pokalu Tanjo Žakelj.	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v krožni vožnji na naravni progi	večbesedni leksem	levi prilastek – pridevniški
27	kros na izpadanje	Kljub slabši pripravljenosti bo danes (16.45) nastopila tudi na dirki krosa na izpadanje .	tekmovalna disciplina v vožnji na kratki krožni progi, kjer hkrati tekmujejo štirje kolesarji, najhitrejša dva se uvrstita naprej	večbesedni leksem	desni prilastek – predložni
28	leteči cilj	Podvig je na švicarskem touru naredil Robert Vrečer, ki je bil najboljši v gorskih in letečih ciljih .	navidezni cilj sredi etape, ki zmagovalcu prinaša točke	večbesedni leksem	metaforična SBZ (metaforičnost vezana na prilastek) levi prilastek – pridevniški
29	mavrična majica	V vsaki zmagi je užival, saj mu Tour pomeni največ, več kot SP, na katerem je že osvojil mavrično majico .	nagrada za najboljšega v obliki majice v mavričnih barvah	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
30	peloton	Slabo je, ko si v pelotonu .	glavna, večja skupina kolesarjev na dirki	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (francoščina)
31	pentlja	V avstrijskem Tirolu, ki ga sicer vodi zviti strateg in stari maček slovenske pentlje Srečko Glivar, so za prvega moža postavili prav Golčerja, sicer zmagovalca dirke Po Sloveniji v letih 2006 in 2008.	večetajna dirka, ki se tradicionalno odvija znotraj meja ene državi	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora
32	pikčasta majica	Mislil pa bom seveda tudi na svoje rezervne cilje – etapno zmago in pikčasto majico najboljšega na gorskih ciljih.	nagrada za najboljšega v obliki majice s pikami	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
33	prolog	Jani Brajkovič že v prologu izgubil pol minute	uvodna etapa večetajne dirke	enobesedni leksem	TERMINOLOGIZACIJA
34	protidopinški	Res pa je, da so v karavani vedno ljudje, ki mislijo, da bodo lahko pretentali protidopinški sistem in po bližnjici prišli na vrh.	ki se nanaša na boj proti dopingu	enobesedni leksem	BESEDOTVORJE Tpz

35	rdeča majica	Če bom zdrav in zraven, se bom osredotočil na skupno razvrstitev, če pa ne, bo v prvi vrsti želja slaviti etapno zmago in seveda obleči rdečo majico .	nagrada za najboljšega v obliki majice v rdeči barvi	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
36	rdeča majica	Prednosti rdeče majice je premalo za enega najbolj strmih vzponov na svetu.	nosilec rdeče majice najboljšega	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – pridevniški
37	rožnata majica	Na Galibier je bil peti, tik za zmagovalcem Vincenzom Nibalijem in Cadelom Evansom, na treh vrhovih Lavareda pa celo drugi, takoj za rožnato majico Nibalijem.	nosilec rožnate majice najboljšega	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – pridevniški
38	rožnata majica	Luca Paolini je zadržal rožnato majico vodilnega.	nagrada za najboljšega v obliki majice v rožnati barvi	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
39	rumena majica	Rumene majice so nosilec v vseh stotih izvedbah »pentlje« dajale navdih za nečloveškega trpljenja.	nagrada za najboljšega v obliki majice v rumeni barvi	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
40	rumena majica	Movistar Alejandra Valverdeja je vrnil udarec in povsem osamil rumeno majico in tako dokazal, da Tour le ne bo tako zaprt, kot so domnevali komentatorji.	nosilec rumene majice najboljšega	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – pridevniški
41	spust	Na Škotskem se je v finale spusta uvrstil Žiga Šandur, a po padcu končal na 70. mestu.	tekmovalna disciplina, kjer se tekmuje v vožnji navzdol	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metonimija
42	tour	Za švicarski tour , na katerem je pred sedmimi leti osvojil 5. mesto, pred šestimi pa zaradi padca odstopil, upa, da se bo krivulja slabih rezultatov obrnila.	večetajna dirka, ki se tradicionalno odvija znotraj meja ene državi	enobesedni leksem	PREVZETO – polcitatnost (francoščina)
43	vlak	Šprinterski vlak specialistov za dirkališče moštva Orica je bil premočan.	kolesarska taktika, ko kolesarji iste ekipe z vožnjo v koloni in menjavanjem na čelu narekujejo tempo oz. pripravljajo dobro izhodišče za sprint glavnega kolesarja	enobesedni leksem	POMENOTVORJE metafora

44	vožnja na čas	Favoriti so avstralski specialisti za vožnjo na čas .	tekmovanje v posamični vožnji, kjer zmaga kolesar, ki na progi doseže najboljši čas	večbesedni leksem	desni prilastek – predložni
45	vožnja na kronometer	Zmagovalec uvodne etape na jubilejni dirki Po Sloveniji, Kanadčan Svein Tuft, je izrazit specialist za vožnje na kronometer .	tekmovanje v posamični vožnji, kjer zmaga kolesar, ki na progi doseže najboljši čas	večbesedni leksem	desni prilastek – predložni
46	zelena majica	Tudi Moreno Moser, ki je Nibalija letos zamenjal na mestu aduta za skupno razvrstitev, se bo moral podrediti bitkam za prestižno zeleno majico .	nagrada za najboljšega v obliki majice v zeleni barvi	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – konvertirani lastnostni pridevnik
47	zelena majica	Noge me sicer dobro nesejo in upam, da bom čim prej nared za to, da bom lahko pomagal zeleno majico pripeljati do cilja.	nosilec zelene majice najboljšega	večbesedni leksem	metonimična SBZ levi prilastek – pridevniški

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je magistrsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 26. septembra 2014

Urška Vranjek

